

GOSPODARSTVO

TRGOVINA * FINANCE * INDUSTRIJA * OBRT * KMETIJSTVO

LETO VI. ŠT. 131

TRST, 26. SEPTEMBRA 1952

CENA LIR 20

G. Winterton je šel po kostani

Zgodovina italijanske diplomacije in strategije navaja vrsto primerov, ki odkrivajo svojevrsno italijansko taktiko: postati drugače v ožnji po kostani. Treba je vselej počakati, da drugi tudi za ceno velikih žrtev ustvarijo ugoden položaj, in nato vrči na tehtnico svojo lastno silo.

Takšnih primerov iz prve in druge svetovne vojne ne bomo navajali, ker jih dnevno že dovolj izkorišča polemika iz italijanskim tiskom. Ostanimo pri najnovejšem.

Italijanski tisk — tudi takšen, ki je znan po svojih zvezah z rimsko vlado — je odmeril Edenovemu obisku v Jugoslaviji kot glavno nalogo, da izsili od Jugoslavije pristane na priključitev Svobodnega tržaškega ozemlja k Italiji. Takšno diplomatsko taktiko so si Italijani že tako prisvojili, da se jim vidi povsem naravno in da se je niti ne zneirajo več. Kako bi mogel sicer list »Momento Seras«, ki ga navaja maršal Tito v svojem govoru v Dolenskih Toplicah, pozvati zahodne zaveznike, naj Beogradu pokazejo v eni roki živila, v drugi palico? Ker sami nimajo dovolj lastne sile, naj udarijo drugi. Ako Jugoslavija ne sprejme italijanskih pogojev, potem ne zasluži več — ameriške pomoči. Ameriške pomoči torej!

Kaj so nam pravzaprav dali zavezniki, se vprašuje »Corriere della Sera« v enem izmed svojih dopisov iz Rima v zvezi s tržaškim vprašanjem, pač po navodilu od zgoraj in z namenom, da bi pridobil Washington in London za še močnejši pritisk na Jugoslavoane. Kakor da bi zahodni zavezniki ne bili rehabilitirali poražene Italije in jo z ogromno denarno pomočjo treh milijard dolarjev ne postavili gospodarsko na noge! Celo Sforza, ki mu nihče ne more odrekati pristnega italijanstva in patriotizma, je opozoril Italijane, naj ne postavljajo posebnih zahtev za vstop v atlantski pakt in naj bodo srečni, da se je Italija po tem paktu spravila na svetovno pozornost.

Molk g. Edena glede tržaškega vprašanja po razgovorih z jugoslovanskimi črvarčniki menda lahko razlagamo tako, da se je angleška diplomacija zavedala, da mora imeti italijansko pošiljanje v ožnji za druge svoje meje.

Odgovor, ki ga je dal general Winterton, vojaški poveljnik cone A, Slovensko-hrvatski prosvetni zvezi glede zahtev po poravnavi škode, povzročene po fašisti, dokazuje nasprotno. General Winterton je namreč s tem odgovorom šel v ožnji po kostani za Italijane, in to še tik pred obiskom g. Edena v Jugoslavijo. Ker so njegovi odgovori takoj zabeležili beograjski dnevniki, mislimo, da je bil Winterton čin slaba uvertura k beograjskim razgovorom.

Mar ima konski poveljnik okrog sebe tako slabe politične svetovalce? Že sedmo leto po zlomu fašizma čakamo tržaški Slovenci zama na očiščenje in za uničenje kulturne domove in urabljeno premoženje. Generalov odgovor, da ZVU ni odgovorna za to škodo, predstavlja vprav naiven poskus adverzizma (kako bi se ZVU izvlekla iz zagate). Kakor da bi bil kdo trdil, da so Giunta, Giolitti, Nitti, Vittorio Emanuele in Mussolini Anglezji. Nam nikakor ne gre za ugotavljanje krivice, nam gre za življenjsko vprašanje — za življenje, ki terja vsak dan svoje.

Danes je za upravo cone A odgovorna ZVU, katere oblast, pa tudi dolžnost iz, virajo iz priloge VII mirovne pogodbe. Celo londonski dogovor, ki je pripeljal v Trst kopico italijanskih uradnikov in je s tem očitno prekršil mirovno pogodbo, se sklicuje na to pooblastilo iz mirovne pogodbe.

Mirovna pogodba je zapečatila zmago nad fašistično Italijo in njena črka in duh zahtevata, da se krivice, ki jih je povzročil fašizem, popravijo. V tem je vse vprašanje. Mar naj tržaški Slovenci, ki sicer nimajo besede v nobeni javni gospodarski ali socialni ustanovi, čakajo še drugih sedem let na poravnavo škode? Nad 20 milijard lir denarja iz Marshallovega načrta je šlo skozi roke ZVU in ta ni mogla najti denarja za odškodnino Slovincem.

Vse to na uslugo italijanske diplomacije — pa tudi v končno škodo angleškega in ameriškega ugleda.

NEMCI SE DVIGAJO

NEMŠKO LADJEDELSTVO NA IV. MESTU

Sedanja vlada v Zahodni Nemčiji je dosegla z ameriško vladno podporo velike gospodarske uspehe. Dne 20. septembra je poteklo tretje leto, od kar je zvezni kancler (predsednik vlade) zasnoval svoj gospodarski načrt.

Poglejmo samo, kako je napredovala nemška proizvodnja v zadnjih treh letih. V ta namen postavimo leto 1936 na 100. Ko je vlada izvedla odločno denarno preobrazbo, je proizvodnja znašala komaj 57% proizvodnje iz leta 1936. Junija 1952 pa se je dvignila kar na 144%. V zadnjih treh letih je dobilo delo 1,7 milijona Nemcev.

S proizvodnjo je seveda naraščal narodni dohodek. Čisti narodni dohodek (plače, mezde, obresti in dobiček) se je razvijal v Zahodni Nemčiji tako: I. polletje 1948 29.964 milijonov DM I. polletje 1949 31.026 milijonov DM II. polletje 1949 33.253 milijonov DM I. polletje 1950 32.601 milijonov DM II. polletje 1950 39.099 milijonov DM I. polletje 1951 42.754 milijonov DM II. polletje 1952 47.348 milijonov DM

Edenski zaslužek nemškega delavca se je dvignil. Kazalec je bil leta 1948 na 105, t.j. približno tako visoko kakor leta 1938. Julija 1951 se je dvignil na 181,4. Narasli so seveda tudi življenjski stroški, toda kupna moč delavske plače je kljub temu napredovala, pred tremi leti je znašala 75% predvojnne, danes pa je že enaka predvojni.

Po denarni preobrazbi se je vrednost marke dvignila: v Curihu je bila zahodna nemška marka vredna julija 1948 komaj 29 švicarskih frankov, danes pa okoli 93,75 švicarskega franka. Prav tako je narasel izvoz nemškega blaga. Nemčija si je zopet pridobila mnogo starih trgov. Izvozila je: septembra 1948 za 206 milijard DM blaga, septembra 1949 za 335 milijard DM, septembra 1950 za 597, septembra 1951 za 1.368 in julija 1952 za 1.489 milijard DM.

LADJEDELSTVO V NEMCIJI

Hamburški listi ugotavljajo, da je nemško ladjedelstvo po silnem razmahu, ki ga je doživelo, od kar Nemčija lahko zopet svobodno gradi, v zadnjem času pričelo nekoliko pešati. Kljub temu je zahodna Nemčija še danes na

četrtem mestu med ladjedelskimi državami na svetu.

Konec leta 1949 so znašala naročila v nemških ladjedelnicah 88 pomorskih ladij s tonažo 61.000 brt in 39 ribiških ladij s tonažo 13.500 brt; leta 1950 so znašala naročila 226 pomorskih ladij s tonažo 193.000 brt za inozemstvo, skupaj torej 568.000. Konec leta 1951 so se naročila dvignila kar na 2.093.000 za inozemstvo. Leta 1951 so narasla naročila tudi ladij za rečno plovidbo. Iz naslednjih podatkov o ladjah v gradnji v raznih državah je razvidno, da je bila Zahodna Nemčija konec 1951 (s tonažo 430.000 brt ladij v delu) na tretjem mestu med državami, ki gradijo ladje. V prvem polletju 1952 so naročila popustila in Nemčija je prišla na četrto mesto, ker jo je prehitela Japonska, ki ima več jekla na razpolago.

Po podatkih Lloydovega registra v Londonu se je ladjedelstvo po državah razvijalo tako-le (v tisoč brt):

V. Britanija	2076	2200	3114	2046
Združene države	636	563	334	340
Japonska	457	295	521	231
Zah. Nemčija	451	430	388	108
Holandija	402	421	295	307
Francija	389	473	439	457
Svedska	332	312	316	305
Italija	299	276	311	314
Norveška	147	139	122	124
Danska	107	109	116	133
Ostali svet	231	269	242	454

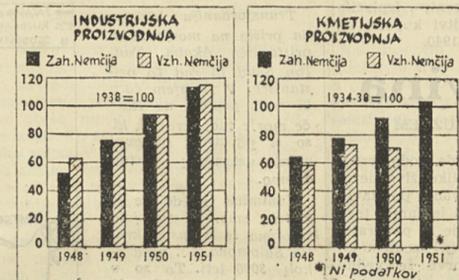
V gornje podatke niso vključeni podatki o ladjedelstvu v Sovjetski zvezi, Poljski in Kitajski. Nemško ladjedelstvo se mora boriti z velikimi težavami zaradi pomanjkanja jekla.

Zaradi naraščajočega nemškega izvoza se vznemirja zlasti Anglija.

PRIMERJAVA PROIZVODNJE

OBNOVA PO VOJNI

Proizvodnja v Vzhodni in Zahodni Nemčiji

Crež prikazuje razmerje med predvojnno proizvodnjo v Vzhodni in Zahodni Nemčiji. Prikazana je tudi kmetijska proizvodnja. Podatki v odstotkih nam takoj kažejo da je kmetijstvo bolj razvito v Vzhodni Nemčiji, medtem ko je Zahodna Nemčija predvsem industrijska država. Po najnovjših podatkih je današnja proizvodnja v Vzhodni in Zahodni Nemčiji že presegla predvojno.

Italijanska industrija popušča

Glavni vzrok - naglo nazadovanje izvoza

Maršal Tito je v svojem govoru v Dolenskih Toplicah ponudil Italiji roko v spravo, češ naj se tržaško vprašanje odloži, ker že ni mogoče priti do sporazuma, in naj se obe državi lotita sodelovanja na drugih področjih. Pri tem je zlasti mislil tudi na gospodarsko sodelovanje, ki bi bilo koristno Jugoslaviji in Italiji.

Poglabitev gospodarskih odnosov bi bila prav gotovo v korist tudi Italiji. Njen gospodarski položaj ni lahek. Nič ne spremeni na tem dejstvo, da identistični tisk v Trstu kaj rad to prikriva in rajši prinaša ugodne vesti, da bi Italijo prikazal Tržačanom v bolj privlačni luči.

Tisk v Italiji je v tem pogledu mnogo bolj stvaren. Iz milanskih in rimskih gospodarskih listov smo zbrali nekaj podatkov o položaju italijanskega gospodarstva in jih približno »sine ira et studio«, se pravi, takšne kakor so.

Se prej naj ugotovimo, da je Italija imela v povojnem času v ZDA okoli 3 milijarde dolarjev pomoči v raznih oblikah (1 dolar = 650 lir). To je ogromen denar, še posebno, ako ga prejmeš v dolarjih. Kljub temu so težave še vedno tu.

Zadnje poročilo Italijanske narodne banke (Banca d'Italia) ugotavlja, da se stroji v italijanski industriji ne vrte več tako naglo kakor junija 1950. Poročila italijanskih strokovnjakov u-

gotavljajo, da nazaduje proizvodnja potrošnega blaga in da zaostaja tudi blago v proizvodnji, ki dela za izvoz. Pojemanje proizvodnje vpliva kvarno na vse gospodarske panoge. Hudo je prizadeta zlasti proizvodnja tkanin, predvsem tkanin iz umetnih vlaken (umetne svile itd.). V I. polletju 1952 je proizvodnja tkanin splošno nazadovala za 17%, proizvodnja tkanin iz umetnih vlaken pa za 30% v primeri s proizvodnjo v I. polletju 1951. Samo v proizvodnji volne je letos nastopilo malenkostno zboljšanje. V silnem zastoju je zlasti proizvodnja konopljenih izdelkov.

NAZADOVANJE AVTOMOBILSKE PROIZVODNJE

V I. polletju 1952 je Italija izdelala 65.810 avtomobilskih vozil, lansko leto v tem času 78.236; proizvodnja se je torej znižala za 15%. Izvoz avtomobilskih vozil se je zmanjšal za 14% (14 tisoč 560 proti 16.346 izvoženih avtomobilov). Narasča pa še vedno proizvodnja motokuterjev (ovespa) in »lambreta«. V I. polletju 1952 se je namreč proizvodnja »ovespa« dvignila v primeri z lanskim letom v istem razdobju za 28 %, proizvodnja »lambreta« pa za 23%.

Boljša je proizvodnja v gradbeni industriji (glede proizvodnje cementa in opečnega materiala), ker je domača gradbeno delavnost narasla. PASIVNOST ZUNANJE TRGOVINE Italijanski gospodarstveniki pripisujejo industrijski zastoj zastoj izvoza.

Mnogo držav, kakor Anglija, Francija in celo ZDA zapirajo vrata italijanskemu izvozu, ker hočejo spraviti v svojo zunanjo trgovino ravnovesje. Razvoj italijanske trgovine v I. polletju 1952 (v milijardah lir, po mesecih):

Mesec	I. III.	IV.	V.	VI.	
Izvoz	122,3	129,3	125,3	129,7	122,6
Izvoz	83,3	75,2	68,4	71,0	69,1

V teku I. polletja 1952 se je izvoz dvignil na 741,6 milijarde lir, medtem, ko je izvoz dosegel komaj 442,1 milijarde lir. Izvoz je v tem času zastajal za uvozom za 289,5 milijarde lir. Uvoz se je letos povečal za 10,1% izvoz pa zmanjšal za 9%.

Ako dodamo bilanco še za mesec julij, se celoten položaj še poslabša. Bilanca za vseh sedem mesecev leta 1952: Uvoz 865,6 milijarde lir, izvoz 509,9 milijarde lir; primanjkljaj je torej dosegel 355,7 milijarde ter je v primeru s istim razdobjem lanskega leta narasel za 70,9%. Uvcz se je povečal v primeri z lanskim letom za 9,5% izvoz pa skrčil za 12,4%.

ZDA USTAVLJE IZVOZ KOSITRENE PLOČEVINE V ITALIJO. Italijanska konzervna industrija se vznemirja, ker so ZDA ustavele izvoz kositrene pločevine v Italijo za IV. tromesečje leta 1952. Ameriška kositrena pločevina je tudi za Italijo cenejša kakor domača italijanska.

TUDI ITALIJANSKA TEKSTILNA INDUSTRIJA V KRIZI

Kriza je zajela tudi italijansko tekstilno industrijo. V teku prvih petih mesecev letošnjega leta se je proizvodnja italijanskih bombažnih tkanin v primeri z istim razdobjem lanskega leta skrčila za 7% in za 25-30% tkanin iz umetnega vlakna. To skrčenje se je pojavilo kot posledica nazadovanja izvoza tkanin iz Italije. Izvoz bombažnega prediva iz Italije je v teku prvih mesecev 1952 znašal 8.878 ton (lansko leto v tem času 11.858); izvoz bombožnih tkanin je dosegel 8.617 (lansko leto 13.195); izvoz volnenih tkanin, čistih in mešanih 110 (lani 166) ton; izvoz prediva iz umetnega vlakna 6.182 (lani 10.365), tkanin iz umetnega vlakna 4.363 (12.112).

Kakor rečeno ugotavljajo italijanski gospodarstveniki, da je treba nazadovanje italijanske proizvodnje pripisati predvsem nazadovanju izvoza, ne torej toliko zmanjšanju notranje porabe. Po podatkih italijanskega statističnega urada v Rimu, se je proizvodnja tkanin v Italiji v teku prvih 5 mesecev zmanjšala splošno za 17%.

Rešitev je treba iskati v povečanem izvozu in povečani notranji potrošnji. Računajo, da bi se dala zlasti povečati proizvodnja v južnih predelih Italije.

PAMETNA BESEDA ITALIJANSKEGA GOSPODARSTVENIKA

Jasno je, da bi bilo mogoče povečati potrošnjo tkanin edino z znižanjem cen. Zato priporočajo zlasti znižanje davčnih bremen. Predsednik podjetja »Laniera«, ing. Renato Lombardi je v tej zvezi na zborovanju industrijevce tkanin v Vicenzi sprožil pametno misel. Omenil je, da so italijanski kupci razvajeni glede vzorcev. Imeti hočejo nenehno nove vzorce, kompletirane in pisane. Drugi zopet zahtevajo »sekskuzivne«, se pravi, da se sme v določenem mestu prodati samo 1 obleka takšnega vzorca. Italijanska javnost ne pomisli, da vse to stane ogromnega denarja in da vpliva na določitev cene blaga. V tem pogledu so mnogo bolj pametni Američani, ki proizvajajo rajši enotne vzorce, se pravi, blago enotnih barv, kar stane seveda manj. Tako lahko prodajajo blago ceneješe.

AMERISKO MNENJE O ITALIJANSKEM GOSPODARSTVU

»New York Times« prinaša v eni izmed zadnjih številok podatke o razvoju evropskega gospodarstva. O gospodarstvu v Italiji piše list: Italija in Danska trpita zaradi neke vrste utrujenosti. Italijanska trgovinska bilanca za prvo

NEMSKI STROKOVNJAK UREJUJE TURSKE LUKE

Ravnatelj hamburskega pristanišča Plate je bil povabljen v Turčijo, kjer po naročilu turške vlade izdeluje načrt za reorganizacijo turških luk.

Zboljšanje v angleški tekstilni industriji

Znaki hude krize tekstilne industrije se ne pojavljajo v Anglijskem. V teku prvega polletja 1952 se je proizvodnja bombažnih tkanin znižala za 17% v primeri z letom 1951. Vrednost izvoza angleških bombažnih tkanin je dosegla v tem času 75,5 milijona funtov (leta 1951 v istem razdobju 86,7 milijona funtov).

Julija je v Angliji nastopilo zboljšanje glede potrošnje volnenih tkanin. Potrošnja teh je napredovala od 28 milijonov funtov v juniju na 32,6 milijona v juliju (35,6 mil. julija 1951). V zadnem času je angleška industrija bombažnih izdelkov prejela velika naročila iz inozemstva. Industrija tkanin iz umetnih vlaken je ostala na višini z meseca junija, ki je najnižja v povojnem času.

Kdaj se bo med demokristijani našel takšen profesor?

Ko so bila zaključena pogajanja med nemško vlado in svetovnimi židovskimi organizacijami, je profesor Franc Boehm, ki je vodil pogajanja v imenu nemške vlade tudi z izraelsko vlado, izjavil: »Zvezna republika je izpolnila dano besedo in sprejela težko obvezo. Svetu je pokazala dobro voljo, da povzra storiemo krivico, kot Nemcu ni bilo posebno pri srcu, da bi prišlo do sporazuma. Hvalen sem usodi, da sem svoje delo lahko povsem končal.«

Današnja Nemčija je torej čuti za svojo dolžnost, da vsaj z denarjem skuša poravnati škodo in trpljenje, ki so ga prestali Židje pod nacizmom. Na drugem mestu ugotavljamo, da Zavezniška vojaška uprava v Trstu odbija zahtevo tržaških Slovincem po odškodnini. To stališče je očitno narekujejo taktični razlogi, t.j. obzir o Italiji in vladajoče stranke v Trstu, t.j. demokristjanov. S tem ni rečeno, da je njeno stališče upravičeno, saj je ona edina odgovorna za upravo cone A Svobodnega tržaškega ozemlja. Zavezniški vojaški upravi bi lahko pomagala iz zadrege pobuda z italijanske stranke, se pravi, da bi se v vrstah demokristjanov našel človek, ki bi imel poguma govoriti tako nekako kakor omenjeni nemški profesor. Ljudje, ki se tako radi sklicujejo na svoja krščanska načela bi končno vendar morali sprevetiti, da je treba ta načela uporabiti tudi v praksi! Saj pravi sedma zapoved: Ne kradi! In premoženje je bilo tržaških Slovincem res ukraden. Na tem prav nič ne izpremenja okolnost, ali je bilo to storjeno s sifinirnim uradnim ukazom, z prisilnimi prodajami ali poigri.

polletju 1952 kaže, da je izvoz v januarju pokrtil 69% uvoza, v juniju pa komaj 54%. V I. polletju 1951 je prebitek uvoza nad izvozom dosegel 179 milijard lir, medtem ko je v ustreznem razdobju letošnjega leta dosegel skoraj 300 milijard; za italijansko gospodarstvo je ta udarec prehud, še posebno, ako upoštevamo, da je treba povečanje primanjkljaja pripisati skoraj popolnoma skrčenju izvoza. Podobno skrčenje se je pojavilo tudi na Danskem, ki je prišla skoraj ob ves višje denarne rezerve, ki jo je zbrala v preteklih mesecih.

nase mnenje

ŽIDJE, AMERICANI IN TRŽAŠKI SLOVENC

Ko je nedavno Zavezniška vojaška uprava odbila zahtevo Slovensko-hrvatske prosvetne zoeze v Trstu, da se slovenskim ustanovam povrne škoda, ki so jo pretrpele zaradi fašističnega nasilja nad njihovimi domovi (požigov, zaplenb in prisilnih prodaj), so se Slovenci po vsej pravici vprašali: Kako to, saj so v Zahodni Nemčiji, še ko je bila pod upravo ameriške angleške in francoske vojske sprejeli zakone, ki priznavajo vsem preganjanim Židom pravico do odškodnine in povrnitev izgubljenega premoženja. Židje lahko zahtevajo odškodnino za izgubljeno premoženje ali lahko razveljavijo vse prodajne pogodbe, ki so jih sklenili pod pritiskom nacizma. Ako posamezni Židje ne store tega ali sploh ne žive več, lahko v njihovem imenu to stori židovska organizacija. O teh zakonih, ki so bili sicer v podobni obliki uveljavljeni tudi na Tržaškem, je »Gospodarstvo« že pogosto poročalo.

Danes navajamo nekaj podatkov o najnovejši nemško-izraelski pogodbi, ki je prav tako značilna; saj priznava v bistvu ista načela, za katerega se zunanji borijo Slovenci na Tržaškem. Nemci so se obvezali, da bodo plačali novi izraelski državi odškodnino z zadostitev vsega tistega, kar so Židje pretrpeli pod Hitlerjevo vladavino. Pogajanja so trajala kar 5 mesecev. Izraelsko državo so podprle vse svetovne židovske organizacije, ki so sklenile tudi same z nemško vlado posebno pogodbo.

Tržaške Slovence zanima najbolj očitnost, da so nemško vlado pritiskali predvsem Američani, ki si sicer v Trstu umivajo roke, ko Slovenci zahtevajo svoje pravice in celo mirno podpisujejo ukaze, ki Slovincem kratijo pravice, da bi si ustanovili navadno obrtno kmetško posojilnico in bi tako začeli zopet graditi na fašističnih razvalinah. Zakaj ta razlika med ravnatvimi Američanom v Trstu in v Nemčiji? Poleg raznih okoliščin svetovnega političnega pomena naj omenimo, da imajo Židje v ZDA silen gospodarski in politični vpliv; tako imajo n.pr. z svojih rokah veliki ameriški dnevniki »New York Times«. Židje so si zagotovili svoje pravice z dvema pogodbama. Prvo sta podpisali nemška in izraelska vlada v Luksemburgu, druga je bila sklenjena med nemško vlado in svetovnimi židovskimi organizacijami z Kasteel Old Wassenaar na Holandskem.

Da bi našli lepšo obliko za opravičilo odškodnine izraelski državi, so zadevo postavili tako, da je denar potreben Izraelu, da lahko zagotovi židovskim priselencem spodobno življenje. Nemčija bo plačala 3,450 milijarde zahodnih nemških mark odškodnine (1 zahodna nemška marka velja 150 lir) v 12 letih. Do 31. marca 1953 bo plačala 200 milijonov nemških mark in v proračunskem letu 1953-1954 drugih 200 milijonov. Po 1. aprilu 1954 bo plačevala letno 310 milijonov. Ako bi iz gospodarskih razlogov ne mogli plačevati tako visokih obrovov se bo do 31. marca 1954 na 250 milijonov letno in tako podaljšala plačilna doba na 14 let.

Nemčija bo plačevala odškodnino z izvažanjem blaga, ki ga bo nakupovalo v Nemčiji posebno izmelsko odposlanstvo. Izraelski državi bo odškodnina, ki jo bodo plačevali Nemci z izvozom zelo dobrodošla, ker se njihova zunanja trgovina slabo razvija. V prvih petih mesecih tega leta izkazuje namreč 40 milijonov izraelskih funtov primanjkljaja. Značilna je z pogodbi določba, da kljub tej odškodnini ostanejo neokrmjene pravice posameznih izraelskih državljanov, da tudi sami zahtevajo poravnavo škode.

Pogodba, ki je bila sklenjena med nemško vlado in svetovnimi židovskimi organizacijami, določa, da ne smejo pravice glede odškodnine in drugih ugodnosti, ki jih bo priznala nemška vlada posameznim Židom, biti manj ugodne kakor tiste, ki se priznavajo v pasu Zahodne Nemčije, kjer so po vojni vladali Američani.

SIRIJA PROTISTERA PROTI NEMSKO - IZRAELSKEM DOGOVORU

V Bonn je poseben kurir iz Damaska prinesel protestno noto sirijske vlade proti nemško-izraelskemu sporazumu glede izplačila odškodnine zaradi preganjanja Židov za časa nacistične vladavine. Zah. Nemčija bo z izvozom blaga v Izrael v vrednosti 3,45 milijard mark v 14 letih gospodarsko okrepila Izrael, ki je še v vojnem stanju z arabskimi državami. Nota pravi nadalje, da bo Sirija prisiljena bojkotirati Zah. Nemčijo, ako se sporazum izvede.

Izredna živahnost na Zagrebškem velesejmu

(od našega stalnega dopisnika)

Na zagrebškem velesejmu je živo. Na sejem prihaja na tisoče in tisoče navadnih obiskovalcev, poslovnih ljudi in osebnosti iz domačega in tujega političnega in gospodarskega življenja. Obiskovalci in razstavljalci so zadovoljni z organizacijo in bogatimi razstavami najrazličnejših proizvodov. Zaključenih je bilo že več pogodb, vendar večina kupcev odlaga se s pogodbo ter zbira podatke o kakovosti blaga. Poslovni ljudje čakajo s sklepanjem pogodb do zadnjih dveh »komercialnih« dni, ki jih je organizirala uprava sejma prav v ta namen, da namreč omogoči mirno zaključevanje poslov brez prisotnosti drugih obiskovalcev.

Na velesejem prihajajo tudi novinarji, fotoreporterji in filmski operaterji. Dolg je spisek raznih osebosti iz političnega in gospodarskega življenja, ki so posetile velesejem. Prišli so poslaniki ZDA, Francije, Kanade, V. Britanije, Turčije, Belgije, Švedske, Holandije, Italije, Avstrije, Švice, F

Moskva ustvarja „nov svetovni trg“

Sovjetski mednarodni odbor za razvoj trgovine v Ženevi - Bojkot gospodarskih ustanov OZN

Septembrska velesajma v Lipskem in na Dunaju sta vnovič sprožila vprašanje trgovine med Zahodno Evropo in sovjetskimi blokom.

Trgovina med Zahodom in Vzhodom je bila hrbenica Evrope v predvojnem času. Obstajala je v glavnem iz zamenjave vzhodnoevropskih surovin in živil za zahodnoevropske stroje, kemikalije in industrijske izdelke. Središče te trgovine je bila trgovinska os Nemčija-Balkan, kar je bilo na inele od tega vse evropske države.

Danes, sedem let po vojni, je trgovina med Vzhodom in Zahodom vnovič občutno padla. Vrednost vsega izvoza, z Zahoda na Vzhod, se vrtila danes med 600 milijoni in eno milijardo dolarjev, kar predstavlja manj kot tretjino predvojne trgovine.

Za to upadanje sta dva vzroka. Prvi je ta, da onemogočajo proizvodne težave v sovjetskih državah večji izvoz, drugi pa v tem, da so kominformistične države zgradile orjaški novi svetovni trg, ki stremi za svojo avtarhijo in nad katerim gospodarijo Sovjeti.

Moskovska »Pravda« (25. julija) piše: »Sovjetska zveza in ljudska demokracija so ustvarile v bratskem sodelovanju novo svetovno tržišče, ki postaja vedno čvrstejšee. Težnja za gospodarsko neodvisnostjo je bila vidna od l. 1945 dalje. Govorniki sovjetskih zaveznikiških držav so stalno poudarjali potrebo integracije go-

podarstva svojih držav z gospodarstvom Sovjetske zveze. Denarna preobrazba rublja v letu 1950 je pomagala k ustanovitvi tega novega svetovnega trga.

Vendar so se kominformisti kljub temu ob različnih priložnostih glasno zavzemali za trgovino med Zahodom in Vzhodom. Na moskovski mednarodni gospodarski konferenci v preteklem aprilu so objavili več trgovinskih pogodb. V juniju in juliju se je Gregorij Arkadijev, sovjetski predstavnik pri gospodarskem in socialnem svetu, ponovno zavzel za povečanje trgovine med Zahodom in Vzhodom. Septembrska propaganda je šla v isti smeri. Kominformistični tisk je pozdravljala septembrski velesajem v Lipskem kot praktično izvedbo moskovske konference. »Moskva in Lipsko zaporedoma kažeta, da dva različna gospodarska sistema lahko mirno obstajata drug poleg drugega.« Za sejmom v Lipskem so odprli dunajskega. Sovjetska zveza pripisuje temu velesajmu tak pomen, da je na sejmju postavila dvonastopni paviljon iz marmorja, jekla in stekla za razstavo sovjetskega blaga in poslala na velesajem nastajajočega ministra za zunanjo trgovino Saharova.

Vendar so si prišla kominformistična dejanja in njihove besede vnovič navzkriž. Mesec dni po moskovski konferenci so morali britanski gospodarstveniki pod pekinškim pritiskom zapustiti

»vojo imovino na Kitajskem. Le malo moskovskih pogodb so izvedli. Avstrijski list »Der Unabhängige« poroča 20. avgusta: »... Avstrija je prevzela izdelavo traktorjev za Poljsko, toda po prvih pošiljkah so dobile poljske oblasti ukaz iz Moskve, da naj kupijo traktorje v Češko-slovaški in razveljavijo pogodbo z Avstrijo.«

Sovjetske namene glede trgovine med Zahodom in Vzhodom postavlja v čudno luč sovjetsko odklonilno stališče sovjetske udeležbe pri trgovinskih razgovorih, za katere je razposlala vabila gospodarska komisija Združenih narodov, in ki so bili določeni za september. Ker iz Vzhodne Evrope na vabilo ni bilo nobenega odgovora, so morali razgovore preklicati.

Zdi se tudi, da nameravajo Sovjeti nadomestiti komisijo Združenih narodov z organizacijo moskovske konference. Ustanovili so namreč v Ženevi ujednateljni odbor za razvoj trgovine, ki naj bi konkuriral odboru Združenih narodov za razvoj trgovine, ki ima tudi svoj stalni sedež v Ženevi.

In tako bodo konferenčne mize Združenih narodov v Ženevi zaradi sovjetskega bojkota prazne, medtem ko kominformisti uporabljajo velesajma v Lipskem in na Dunaju za svojo propagando.

Benjamin West

Papir

MILAN: Casopisni papir v valjih 10.800 lir stot, v polah 13-13.000; tiskovni papir satiniran nekejele 14-15 tisoč, polkejen 19-22.000; pisarski papir navaden 14-15.000, srednje fin, fin 28-32.000; trikrat klejen za obrazce 27-30.000; registrski navaden 20-24.000, srednji 24-28.000, fin 30-35.000; pisemski srednje vrste 24-27.000, fin 29-34 tisoč, extra 35-38.000; prepisni papir za kopje 42-46.000; risarski papir 43-46 tisoč; pološeni srednje vrste 29-32 tisoč, fin 36-40.000; beli in barvani pelure 28-31.000; ovojni papir navaden 8-8.000, srednje vrste 13.500-14.000; beli kalandrirani za kavo 9.500-10.000; pergamin navaden 40-60-80 gr 20-22 tisoč; pergamin extra 30-40-60 gr 27-31 tisoč; prosjoni pergamin 32-35.000; klobočni papir navaden 21-23.000, srednje vrste 26-28.000, beli fin 30-33.000; ovojni sivi 5.500-6.500; slamnat za mešanje 5.500-6.300, karton beli 9-10.000; karton patent 9-10.000; karton siv navaden 5-6.000; siv fin 7-8.500; beli in barvani kartoncini navadni 23-27.000, fini 33-38.000, tipa Bristol 40-45.000; kartončini pološeni 34-37.000 lir.

DENAR

Dinar čvrstejši

Na podlagi izkušnje je danes že mogoče trditi, da je zadnja denarna preobrazba v Jugoslaviji uspeša. Dinarju je bila dana realna vrednost. S tem je bilo olajšano zaključevanje poslov s tujino, kar je pripomoglo k učvrstitvi dinarja na zunanjih borzah.

Navajamo nekaj primerov. Po podatkih ameriškega podjetja Deak and Co. v New Yorku je dinar notiral pred denarno reformo na prostem trgu v ZDA okoli 16 stotink dolarja za 100 din, včasih celo 15 stotink, t. j. približno prav toliko kolikor italijanska lira. Danes notira dinar po podatkih iste družbe 24 stotinke dolarja za 100 dinarjev, medtem ko je lira ostala pri 15 stotinkah za 100 lir.

Na prostem trgu v Milanu notira dinar 130 lir za 100 dinarjev, v Rimu 135. Iz razumljivih razlogov potiska Italija dinar navzdol. Toda v primeri s kvotacijami pred denarno preobrazbo (za 100 dinarjev okoli 80 lir) predstavlja današnji tečaj dinarja na italijanskih borzah uspeh.

V Trstu, kjer kroži zaradi bližine meje navadno velika količina dinarjev, plačujejo danes tudi 180 lir za 100 dinarjev v drobižu. Povpraševanje po dinarjih je zaradi živahnega turizma živo. Pred denarno reformo so plačevali v Trstu za 100 din komaj 80-100 lir.

Skušnija z dinarjem je pokazala, da je umetno vzdrževanje visokega tečaja neke valute na papirju gospodarsko škodljivo; saj je danes dinar pri uradnem tečaju za 100 lir 48 dinarjev na prostem trgu več vreden, kakor je bil prej pri umetno vzdrževanem tečaju za 100 lir 10 dinarjev.

GOSPODARSKA ABECEDA

XVIII

K

ABC kabotaža — (fr. cabotage, it. cabotaggio, nem. Küstenschiffahrt, angl. coasting navigation) pomeni malo obalno plovbo n.p.r. v Jugoslaviji promet po Jadranu. V trgovinskem smislu k. pomeni trgovski promet med lukami ene države, in sicer prevoz blaga, ki se mora natovoriti in iztovoriti v lukah dotične države. Mala obalna plovba je torej narodnega značaja v nasprotju z veliko obalno plovbo in dolgo plovbo, ki raztovarja v domačih lukah blago vkrcano v inozemstvu. V ekonomiji pojem k. nanaša bolj na ladjo, na tovor, ki ga prevažata.

katgut — (angl. catgut) so niti iz ovčjih čreves, ki se uporabljajo v kirurgiji za šivanje.

kavcija — je varščina, jamsčina v denarju, vrednostnih papirjih i. dr. kot jamstvo za izvršitev neke obveze. K. je realna ali stvarna, če se upnik jamsčina da v varstvo; je osebna če se nekd obveže, da bo izpolnil obvezo, če je ne bi izpolnil glavnih obvezne.

keš — (angl. cash) Pomeni gotovino v blagajni, izplačilo v gotovini.

klavzula največje ugodnosti — je dobesedno omejitve nekega akta ali sporazuma.

klavzula — je določilo in pomeni poiločilo v mednarodnih trgovinskih dogovorih, s katerim se ena država obveže dati drugo državi vse tiste ugodnosti in pravice, ki jih priznava tretji državi (it. clausola della nazione più favorita).

kliring — (angl. clearing) pomeni obračunavanje medsebojnih terjatev in dolgov med dvema osebama, ustanovama, bankama, državama. Je torej način plačanja brez uporabe denarja t. j. s kompenziranjem. V ta namen je obračunski zavod (clearing house, it. stanza di compensazione) kjer se zbera zastopniki bank in za vsak dan sproti obračunajo terjatve. Mednarodni kliring pomeni v režimih kontrolirane zunanje trgovine, da vrednost uvoženega blaga v neko državo in v določeni dobi mora biti izravnana z vrednostjo izvoženega blaga v drugo državo. Namen je podrediti zunanjo trgovino valutni in ekonomski politiki države.

knjigovodstvo — pomeni zapisovanje in obračunavanje vseh mogočih poslovnih dogodkov tako, da se lahko v vsakem trenutku ugotovi premoženjsko stanje, t. j. ali se je začeti kapital povečal ali zmanjšal, koliko je zaloge blaga v skladišču, koliko gotovine v blagajni, koliko in od koga terjamo oz. dolgujemo. Oblike: enostavno in dvostavno knjigovodstvo. Dvostavno (dvojno) knj. je danes najpopolnejši način zapisovanja in obračunavanja. Kartotečno knj. pomeni knj. kjer se na mesto knjig uporablja kartoteka.

Južna železnica še nese

Po prvi svetovni vojni je bila družba »Južna železnica« preimenovana v »Zelezniško družbo Donava-Sava-Jadrana«. Italija si je pridobila večino delnic, ki jo ima še danes. V rimskem sporazumu (leta 1923) so bile določene odškodnine posameznih držav (Avstrije, Jugoslavije, Italije in Madžarske) za izkoriščanje prog te družbe. Med temi je najvažnejša proga Dunaj - Ljubljana - Trst. Med drugo svetovno vojno je bil pod pritiskom Zahodne Nemčije sklenjen nov sporazum na Brionih, po katerem so bile proge razdeljene na podlagi novega položaja, ki ga je ustvarila nemška oborožena sila ob sodelovanju z italijansko. Tako je bila n. pr. razkosana Jugoslavija in trenutna zmagovalca sta si v tem primeru razdelila tudi proge.

Kapitulacija Italije leta 1943 in dokončna zmaga nad nacističnimi in fašističnimi silami leta 1945 sta seveda uničili brionski sporazum. Do danes še ni prišlo do novega sporazuma med prizadetimi državami. Druga svetovna vojna je ustvarila nov položaj, ki je drugačen, kakor je bil po prvi svetovni vojni in ki se ne ujema z dogovori v Rimu.

V povojnem času precej živahno deluje odbor za zaščito imetnikov obveznic »Južne železnice« v Parizu. Francoski imetniki obveznic nenehno pritiskajo na vlado, naj zaščiti njene koristi; med drugim zahtevajo tudi, naj se sklad za izplačilo obveznic, v katerega prispevajo prizadete države razdeli med imetnike obveznic. Francoska vlada skuša zavarovati koristi imetnikov obveznic v dogovorih s posameznimi državami.

Odbor za zaščito imetnikov obveznic je te dni objavil svoje poročilo o današnjem položaju. Poročilo pravi, da se v zadnjem času pričela pogajati za obnovu prispevkov v sklad za odplačilo obveznic tudi avstrijska vlada, in to zlasti po sklenitvi sporazuma glede odplačila nemških dolgov v Londonu.

Madžarska je nakazala po Francoski narodni banki skladu za izplačilo obveznic 16.958.083. Dne 10. oktobra 1951 je bil med odborom za zaščito imetnikov obveznic in italijansko vlado sklenjen sporazum glede plačevanja Italije v sklad v času od 1. julija 1951 do 30.

junija 1953. Italija bo plačala 2.623.628,54 zlatih frankov za zapadle kupone obveznic in 437.271,42 zlatega franka za leto 1951 in prav toliko za leto 1952.

V smislu brionskega dogovora iz leta 1923 je morala Italija vrniti družbi 395.644 obveznic. Ker je bil brionski dogovor razveljavljen, so bile te obveznice vrnjene Italiji. Italijanska vlada se je obvezala, da ne bo prodala teh obveznic, dokler se ne skliče konferenca prizadetih držav, ki bo dokončno sklopala o Južni železnici ali pa dokler se ne sklene med francosko in italijansko vlado kakšen drugi sporazum. Po sporazumu med vladaoma Francije in Italije z dne 13. novembra 1951 je Italija plačala v sklad za odplačilo obveznic 300 milijonov francoskih frankov.

Jugoslavija je po francosko-jugoslovenskem sporazumu z dne 14. aprila 1951 plačala odboru za zaščito imetnikov obveznic 76.200.720 francoskih fr.

Na zadevno pritožbo imetnikov obveznic, ki so zahtevali razdelitev sklada obveznic je pariško sodišče razsodilo 12. decembra 1951 da se vplačila in obresti po 2. septembru 1939 (ko je začela druga svetovna vojna), ne smejo razdeliti. Treba je počakati, da prizadete države z novim sporazumom določijo višino prispevkov. V smislu razsodbe pariškega sodišča, se bodo razdelila vplačila izvršena pred 2. septembrom 1939, kakor določa rimski sporazum.

Na podlagi te razsodbe bo odbor za zaščito imetnikov obveznic, razdelil znesek 10.568.669 zlatih frankov, t. j. 1 dolar ZDA za vsako obveznico. Izplačila se izvršijo proti priložitvi kuponov 17, ki je zapadel 1. marca 1940.

ALI BO KRUZEJRO RAZVREDNOTEN?

Braziliija je v hudi denarni stiski. Z izplačili nasproti ZDA je zaostala za 3500 milijonov dolarjev, nasproti Evropi pa za 200 milijonov dolarjev. Tuje družbe nečejo več dobavljati petroleja. Veliki brazilski list »Estado de Sao Paulo« predlaga, naj bi od nedeljav in praznikov ustavili vse avtomobilski promet, da bi prihranili bencin. Braziliija se pogaja z ZDA za posojilo 200 milijonov dolarjev. Posojilo bo po vsej verjetnosti tudi dovoljeno. Toda s tem še ne bo konec denarne krize, ker so brazilski dolgov nasproti inozemstvu previsoki. Zato računajo z razvrednotenjem kruzejra, kakor hitro bo Braziliija prodala letošnji pridelek kave.

Lira mirna

Položaj lire je ostal v bistvu neizpremenjen, kar je razvidno iz naslednje razpredelnice:

Valuta	12. IX.	19. IX.
Dolar	642	641
Svic. frank	149,75	149,23
Funt Sterling	7750	7750
Marengo svic.	6050	6050
Zlato gr.	798	794

Valute kupčujejo so splošno mrtve. Povpraševanje po tujih valutah je samo v zvezi s turizmom.

Glede ostalih valut navajajo, da si je francoski frank opomogel v Curihu.

Mednarodna trgovina

Tržaški lesni trg

Cene avstrijskega lesa za Italijo in bližnji vzhod so ostale v glavnem neizpremenjene. Tako jelove deske »stombante« v avstrijsko-italijanskem kliringu stanejo 22.500-24.000 lir kub. m fco vagon Trbiž, neocarinjeno blago, tramovi pa 13-13.500 cif meja.

Češkoslovaški les se je že precej uveljavil v tržaškem tranzitu. V prvih šestih mesecih tekočega leta je šlo skozi tržaško luko okrog 320.000 stovov češkoslovaških desk, kar je približno toliko kot v celem letu 1951. Cene za češkoslovaški tombante, levantske mere se sukajo okrog 33-34 dolarjev fco Trst, medtem ko stane avstrijski tombante 38-40 dolarjev fco.

Avstrija zadnje čase težko plasira svoje blago v Levantu. Nasprotno temu sta se Rusija in Rumunija uveljavili na tem trgu in sklenili že mnogo kupelj. Grčija kupuje les v zameno za tobak. Egiptu in Libanonu ponuja svoj les po 34-36 dolarjev kub. m cif. Rumunija je sklenila precej kupelj z trgovci iz Bejruta po 35 dolarjev cif.

Jugoslovanski les (deske) ponujajo po 23.500 lir kub. m fco meja Sežana, neocarinjeno blago; tramovi pa 14.500 lir. Sklenjenih je bilo le malo kupelj, ker se cene zdijo trgovcem na tem trgu še previsoke.

GRADBENI LES NA JUZNEM TIROLSKEM

BOLCAN. Vse kaže, da bodo jesenski posli z lesom nekoliko živahnješi. Zivahnješe je povpraševanje po stavbnem lesu, katerega cena je zaradi tega nekoliko poskočila. Večje je povpraševanje po tretji kategoriji, medtem ko vlada glede druge in prve še vedno mrtvilo.

Uvoz lesa iz Avstrije je še vedno omejen, ker čakajo uvozniki na popolno razčiščenje trga v Avstriji. Navajamo cene fco vagon odhodna postaja za žagani in tesani les ter fco žaga za hlode:

Jelka: hlodi 12.500-14.500 lir kub. m; tombante 27-31.000; deske I sort. 37-43.000, II sort. 29.500-34.500, III sort. 24-27.000, IV sort 18.500-22.500; mere pod običajnimi 23-26.000; stebri 26-29.000; tramovi po tržaškem običaju 12.500-16.000.

Macesen: hlodi 12.000-16.500; deske I sort. 39-47.000, II sort. 30-33.000; III sort. 22.600-26.500; IV sort. 16.500-21.000; mere pod običajnimi 18.000-24.500; stebri 27-31.000.

Nova tovarna aluminija na Alaski — Podjetje »Aluminium Company of America« bo zgradila na Alaski novo tovarno aluminija, ki bo lahko dajala 400.000 ton aluminija na leto.

PO SALOMONOVH SLEDOVH odkrili so staro izraelsko pristanišče

Transjordanija bi rada prišla na morje skozi pristanišče Akaba. Tudi Ibn Saud bi rad to pristanišče. V zadnjem času bi rada prodrla na Rdeče morje tudi Izraelci, ki so si po drugi svetovni vojni ustanovili lastno državo.

Zanimivo je, da se je v teh smereh razvijala trgovina še v časih kralja Salomona, t. j. pred okoli 3000 leti. To so v zadnjem času pokazala tudi ameriška raziskovanja, ki jih vodi »Ameriška šola za raziskovanje na vzhodu« (American schools of Oriental Research). Leta 1936 se je Američan Nelson Glueck odpravil iz Jeruzalema s posebno karavano in prišel do Mound Tell el Keleifeh, ki leži približno na pol poti med vzhodno in zahodno obalo zaliva Akaba. Na podlagi proučevanja stetopisemskih zapiskov je ameriški arheolog prišel do zaključka, da morajo biti prav na tem mestu sledovi malega pristanišča.

Američani so v puščavi Wadi Araba, ki teče črna morje z zalivom Akaba, zasedli sledove železa in bakra. Kemična analiza teh rud je pokazala, da vsebujejo 58,7% železa in

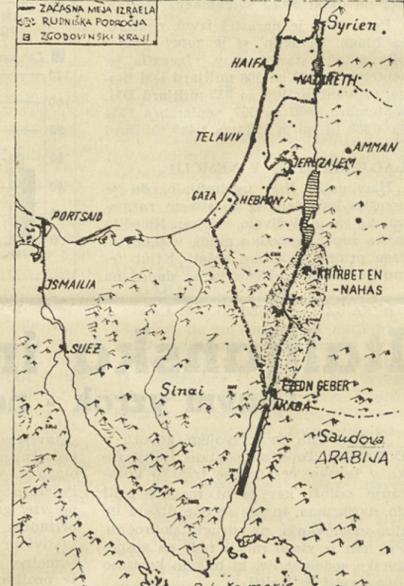
10,3% bakra. Kralj Salomon je bil torej bogat.

Američani so kopali od l. 1936 do l. 1943 ob Tel Keleifehu; Na dan so prišle razvaline industrijskega naselja. Delj časa niso mogli rešiti ugank, zakaj je bilo to naselje prav v sredi puščave, medtem ko so nekaj sto metrov od tega kraja in vzhodno od današnje Akabe studenci sladke vode. Ko so temeljito preiskali razvaline enega izmed poselij, so ugotovili, da se je na tem področju raztezal prav sistem zračnih cevi, ki so bile zgrajene iz opeke. Po raznih sledovih po teh ceveh so prišli do zaključka, da so že tedaj uporabljali toplotne peči, kakor so bile vnovič odkrite po Bessemerjevem načelu šele pred dobrim stoletjem, se pravi, da so že pred 3000 leti poznali to načelo, t. j. Bessemerjeve peči, ki izkoriščajo stalno pihajoči veter.

Ob morski obali so odkrili tudi rudnike bakra in tako dognali, da se danšnja obala razprostira prav po isti črti kakor v Salomonovih časih. Debelo ozidje okoli mesta odkiva izredno spretnost in umetnost. Topilnice in tovarne so bile čudovito spretno razvrščene.

Skozi pristanišče se je v Salomonovih časih razvijala žvahnja trgovina. Iz Arabije so dovažali razne začimbe in dišave in jih na tem mestu zamenjavali za industrijske proizvode.

lavskih hiš, majhne toplotne peči in ostanke žindre. Dognali so, da so prav na tem področju za časa kralja Salomona obratovali rudniki železa in bakra. Kemična analiza teh rud je pokazala, da vsebujejo 58,7% železa in

Mnenje drugih

Angleški preporod ob Jadranu?

Obisk angleškega zunanjega ministra v Jugoslaviji je moral zbuditi po vsem svetu veliko pozornost. Italijanski tisk je hotel v prvem trenutku prikazati potovanje Edena kot nekakšen srečen zaključek italijanske zunanje politike glede Trsta, češ Eden bo pritisnil na maršala Tita in Svobodno ozemlje bo padlo v naročje Italije kot zrelo jabolko. Toda razvoj ne gre po željah Italije. Ze odločen govor maršala Tita v Dolenskih Toplicah, ki je dosegel svoj vrhunec v maršalovem vzkihu: Račun za vsop Italije v atlantski pakt naj plačajo drugi, torej ne Jugoslavija s Trstom — je napovedal razvoj v drugi smeri, kakor so si ga želeli Italijani.

iz Anglije se če ujejo močni glasovi (glej komentar najvažnejšega angleškega političnega lista »Times« o iržaškem vprašanju, ki priporoča) dokončno ustanovitev Svobodnega tržaškega ozemlja.

V zvezi s takšnim razvojem je zanimiv dopis Nemca J. Schmitza van Vorst iz Rima v listu »Frankfurter Allgemeine Zeitung« (20. IX.).

Dopisnik navaja pod značilnim naslovom »Trst, Soča, Kobariid - Angleški preporod ob Jadranu?«, da so tudi Američani prepustili Angležem vodilno vlogo ob Jadranu in na gorskih prelazih v tržaškem zaledju. Voljaški guverner v Trstu je Anglež, angleške oz. zasedbene čete na Koroskem in Stajerščem. Angležje se zanimajo tudi za uso do Južnega Tirolskega; tam precej nakupujejo. Medtem ko je angleški vpliv pospustil v Egiptu in na Bliznjem vzhodu, se utrjuje ob Jadranu.

Nato poudarja dopisnik, da Jugoslavija strateško popolnoma obvlada Trst ne glede na to ali ima v svojih rokah cono B. Jugoslavija je na Soči in v Kobariidu, s tem je vse povedano. Nemški list omenja italijansko željo, naj bi se meje ob Soči popravile v korist Italije. Toda Washington in London sta dala jasno razumeti, da zdaj odločajo voljaški obziri. Jugoslavija, ki je dejanski zaveznik zahodnih sil, je z zapada prešla mnogo orožja; njena vojaška odposlanstva so na poti v Grčijo in Turčijo. Zelja zahodnih sil je, da v predzidju od Dardanel do Trsta ne nastopi razpoka.

tehnolone

TESTENINE "ZVONOVI SV. JUSTA"

na podlagi dolgoletnih izkušenj. V cennejših testeninah so mlevski proizvođači z večjo množico pepela, fine testenine pa so izdelane iz prvovrstnega zdroba.

Razne odtenske rumene barve daje brezjajčnih testeninam značilna barvitost zdroba. Dober spoznavalec bo že po barvi ugotovil kakovost testenin. Te niso dobre, ako njih barva vleče na živo. Zakon prepoveduje uporabljati kakršno koli rumeno barvilo, da bi se znanostjo zboljšalo. S tem dodatkom, mešanico zdroba in moke do dobra presejeje, da bi iz nje odstranili neprimerne primesi.

Cez sito prihaja ta v gnetilni stroj, kjer se z vodo pretvarja v testo. Če pa žele proizvajati jajčne testenine, dodajo testu še jajca: rumenjak in beljak. Testo mora biti vlečno, plastično in odporno napram trganju.

Na vrsto pride oblikovanje testa. To delo, pri katerem nastajajo številne oblike bodočega proizvoda, opravlja stroj. Velika stikalnica potiska testo s pritiskom 100 do 140 atmosfer skozi luknjičasto kovinsko ploščo, iz katere odhajajo spodaj dolge niti »špagetova«, trakovi rezancev, snopi

valec. Dejansko niso šle v Neapeli, pač pa v izbe, v katerih sta temperatura in njena vlaga skoraj takšna kakor v Neaplju. V njih ostanejo 24 ur. V tem postopku sušenja je vsa skrivnost izdelovanja dobrih testenin. Poleg tega načina sušenja, ki zaposluje tudi človeka, je v sosednjem oddelku sušilna naprava, v katero pridejo »surove« testenine naravnost iz stroja. V tej sušilnici potujejo testenine skozi razna temperaturna območja, dokler se povsem ne osušijo.

Iz sušilnice odpravijo testenine v skladišče, kjer jih vlagajo v kartone, ovijajo s papirjem v svitke ali pa z njimi napolnijo male vrečice. Potem ni dolga pot na tovarni avtomobil, v trgovino in končno v lonec gospodinje.

Spremljevalca sem povprašal, zakaj pogosto kuhane testenine nimajo do brega okusa. Opozoril me je, da je izrednega pomena količina vode, v kateri kuhamo testenine. Naše gospodinjice namreč prenegotirajo kuhajo testenine v zelo majhni množini vode. Zato dobre testenine grdo zunanost in neugoden okus. Najboljše je, če uporabljamo desetkratno količino vode, vsaj pa vsaj osemkratno. Torej 1 ali pa vsaj 0,8 litra vode na 100 gr testenin.

Na obiskovalca napravljata dober vtis red in snaga v tovarni.

Ing. M.P.

»ADRIA-EXPRESS« - Potovalni in turistični urad
Trst, ul. Fabio Severo 5/b - Telef. 29-248
PETDNEVNI IZLET Z AVTROPULMANOM V
BEOGRAD OD 23. DO 27. OKTOBRA 1952

SPORED:

- DAN: ob 5. odhod iz Trsta; ob 14. prihod v Zagreb;
- DAN: ob 8. odhod iz Zagreba; ob 13. prihod v Beograd;
- DAN: ogled mesta Beograda;
- DAN: ob 13. odhod iz Beograda; ob 19. prihod v Zagreb;
- DAN: ob 9. odhod iz Zagreba; ob 13. prihod v Ljubljano; ob 15. odhod iz Ljubljane; ob 19. prihod v Trst.

Prijave za izlet se sprejemajo za vožnjo, hrano in prenočišče ali pa samo za vožnjo.

Vpisovanje od 22. septembra dalje pri »Adria-Express«, Ul. Fabio Severo 5 b — Tel. 2943

VALUTE NA PROSTEM TRGU V CURIHU

Curih, dne 19. septembra 1952	belg. fr.	pezet	funtov	fr. fr. Sil.	dol.	lir	sv. kr. nem. m. hol, fl.
Svica — 10 švic. fr.	10,—	121,30	115,20	948	—18,6	65,79	2,33
Belgija — 100 belg. fr.	8,24	100,—	94,90	781	—15,3	54,21	1,92
apanija — 100 pezet.	8,68	105,30	100,—	823	—16,1	57,10	2,02
Francija — 1000 franc. fr.	10,55	128,—	121,50	1000	—19,6	69,40	2,46
Vel. Britanija — 1 funt	10,80	131,—	124,40	1024	1,—	71,05	2,52
Avstrija — 100 šil.	15,20	184,40	175,10	1440	1,82	100,—	3,54
USA — 10 dol.	42,82	519,73	493,40	4059	3,194	281,75	10,—
Italija — 10000 lir	67,25	816,10	774,70	6374	6,46	442,43	16,20
Svedska — 100 šved. kron	69,50	843,40	800,—	6588	6,88	457,23	15,72
Nemčija — 100 nem. mark	93,25	1131,70	1074,30	8839	8,128	613,48	21,77
Nizozemska — 100 hol. fl.	109,50	1328,90	1261,50	10379	10,29	720,39	25,66

vestnik SLOV. GOSPODARSKEGA ZDRUŽENJA

Pregled davčnih plačilnih list

Konec meseca avgusta in prve dni septembra so bile davkoplačevalcem dostavljene davčne plačilne liste za leto 1952. V pogledu dohodninskega davka (RM) in dopolnilnega davka (complementare) so bile davčnim obvezancem stavljene v breme davčne osnove, kot izvirajo iz davčnih prijav za leto 1950 in 1951, t. j. za leto 1951 razlika med prejšnjo davčno osnovo in osnovo iz davčne prijave za leto 1950, za prvo polovico leta 1952 razlika med prejšnjo polovico davčno osnovo in polovico davčno osnovo iz prijave za leto 1950, a za leto 1952-53 davčna osnova, kot izvira iz prijave za leto 1951.

Ker je sedaj prvič, da so začeli s tem načinom obdavčevanja, je razumljivo, da se dogajajo napake. Tako so n. pr. davkoplačevalci, ki je prenehal s svojo dejavnostjo že v teku 1951, obdavčili za razliko se za celo 1951 in prvo polovico

1952, a nekatere celo tudi za dobo 1952-53. Pri nekaterih zopet niso upoštevali zneska pri 240.000, ki je davka prost. Pri drugih so zopet računške napake in podobno.

Priporočamo torej članom, da davčno plačilno listo za leto 1952-53 dobro pregledajo in primerjajo s svojimi prijavi za leto 1950 in 1951 in ugotovijo, da ni morda tudi pri njih kaka napaka. Proti tem napakam je dovoljen priziv v roku 6 mesecev na Urad za neposredne davke na koleka prostem papirju.

Za pregled davčnih plačilnih list in za sestavo morebitnega priziva naj se člani obrnejo na tajništvo SGZ v uradnih urah.

DAVEK NA POSLOVNI PROMET

Dne 30. t. m. zapade rok za plačanje tretjega obroka pavšalnega zneska davka na poslovni promet (IGE) za leto 1952. Ker pristojni urad nalaga tudi za najmanjše zamude dodatno takso v izmeri 10% od določenega zneska obroka, priporočamo članom, da se v roku držijo.

KONTROLA NAD PLACEVANJEM DAVKA NA POSLOVNI PROMET

Zavezniška vojaška uprava je izdala ukaz št. 163, ki prinaša posebne ukrepe za kontrolo nad plačevanjem davka na poslovni promet. Glavne določbe tega ukaza so:

Osebe, ki smejo plačevati davek na poslovni promet s tedenskim nakazilom na poštini tekoči račun, morajo hkrati z izstavitvijo poštnega nakazila predložiti pristojnemu registrskemu uradu izveček iz vpisniške faktur glede tistih faktur, na katere se nanaša poštno nakazilo in to s priporočenim pismom.

Osebe, ki smejo plačevati davek na poslovni promet od več trgovskih poslov, zaključenih v določenem razdobju, namesto od vsakega posameznega posla posebno, so dolžne voditi vpisniške faktur in poslati izveček iz tega registrskemu uradu.

Manj delavcev pri Delavskih zadrugah

»Zadrugare (Vestnik delavskih zadrug v Trstu) je priobčil podatke o članih Delavskih zadrug po poklicu. Iz tega spiska je očito, da je delavstvo izgubilo vodstvo Delavskih zadrug, saj se je njihovo članstvo znižalo skoraj za polovico v primeri z letom 1903. Glavni pobudniki teh delavskih zadrug, ki imajo v rokah ogromno premoženje (v trgovinah, mesnicah in tovarnah), so bili Slovenci, ki so prišli pod italijanskim pritiskom skoraj ob vsako besedo.

	1903	1938	1952
Delavci pri raznih industrijih	62,8	37,6	36
Namješčenici pri prevoznih vozilih	17,2	18,6	17
Zasebni uradniki	4,3	10,5	18,2
Industrijski in obrtniki	0,8	0,2	0,7
Inženirji in gradbeniki	0,3	0,4	1,1
Trgovski namješčenici	7,5	4,3	7
Gostilničarji in pd. Poljedelci	3,9	3,5	3,4
Državni namješčenici in oni od ustanov	1,4	4,9	4,7
Učitelji	0,3	0,6	3
Zdravniki in lekarnarji	—	0,5	1
Ostali svobodni poklici	0,8	0,4	1,1
Univerzitetni študentje	—	—	0,2
Upokojenici	—	5,6	3,6
	100,0	100,0	100,0

Varščine pri uvoznih poslih

V italijanskem Uradnem listu z dne 5. t. m. je bil objavljen zakon št. 1126 z dne 20. 7. 1952, ki je prinesel nekaj sprememb v veljavnim deviznim določbam.

Ce mora uvoznik plačati vnaprej blago, ki ga namerava uvoziti, mora priložiti varščino, ki se vinkulira v korist UIC-a (Cambitala), ali pa predložiti bančno jamstvo. Tudi izročitev listin, na podlagi katerih more uvoznik prosto razpolagati z blagom, ki se bo uvozilo, je podvržena varščini, ako je uvoznik ni že prej poročil, in sicer v primeru, kadar mu izročijo listine Banca d'Italia ali njena agencija.

Varščino, katere višino določa vsakrat ministristvo za zunanjo trgovino, mora položiti uvoznik pri tisti banki, kateri je poveril vnaprejšnje plačilo blaga v inozemstvu, oziroma od katere ima prejeti ustrezne listine.

Ko uvoznik listinsko dokaže reden uvoz ustreznega blaga, mu ista banka vrne varščino oziroma bančno jamstvo. Če se opravi uvoz samo deloma se vrne varščina samo v sorazmerju z vrednostjo uvoženega blaga, ostali del pa zapade. Če se uvoz blaga sploh ne izvrši niti deloma, zapade varščina v korist državnega zaklada v celoti. Ustrezni odlog o zapadu mora izdati ministristvo za zunanjo trgovino. V primeru, da je izostanek uvoza pripisati vzroku, ki zanj uvoznik sam ne odgovarja, varščina ne zapade; uvoznik mora predložiti o tem dokazne, na podlagi katerih potem isto ministristvo odloči, ali naj se vrne varščina v celoti ali deloma.

Kršitelji teh predpisov so podvrženi splošnim kazenskim sankcijam, ki veljajo za neupoštevanje deviznih predpisov.

KRONIKA

Značilnosti nove ZVU

Kopica italijanskih uradnikov (okoli 20), ki so bili imenovani na podlagi londonskega sporazuma, je že prevzela svoje posle. Gre glas, da je vsak italijanski uradnik pripeljal s seboj še kopico nižjih, vendar ni hotel glavni urad konskega poveljnika vseh priznati. Z ukazom št. 48 je bila izvršena preobrazba uprave. Ustanovljen je bil surad konskega poveljnika, v katerem so: načelnik glavnega stana ZVU, revizor, častnik za obveščanje javnosti in častnik za nepremično imovino; poleg tega si je anglo-ameriška uprava pridržala mesto ravnatelja za pravne zadeve ter posebnega ravnatelja za varnost. Zavezniški častniki ostanejo še: ravnatelj pristanišča, načelnik urada za pošto in načelnik urada za begunce. Ostali revizorji so prišli v roke uradnikov, ki jih je gen. Winterton imenoval na predlog rimske vlade. Conski poveljnik gen. Winterton se je nekoliko zavoroval s tem, da si je pridržal pravico podpisovanja ukazov, ki jo je doslej imel glavni ravnatelj; to mesto je namreč prišlo v roke Italijanov.

PLACEVANJE BOZICNICE DELAVCEM ZAPOSLJENIH PRI MESTNIH ZGRABOŠH

Zavezniška vojaška uprava je izdala določbo o plačilu božičnice stražarjem, oskrbnikom in čistilcem mestnih poslopj na anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja.

ZAHTEVA PO ODSKODNINI ZAVR. NJAHTA

Slovensko-hrvaška prosvetna zveza je prejela odgovor na svojo vlogo z dne 18. julija, s katerim je od konskega poveljnika gen. Wintertona zahtevala odškodnino za uničenje ali zablombo premoženja UMRL JE

V Mariboru je nedavno umrl Josip Ahnik, ki je bil med Tržačani dobro znan. Med svojim delovanjem v Trstu je tudi vodil pisarnj. Rybara. Udeleževal se je zlasti v koprskem okraju tudi na gospodarskem področju. Njegov sin diplomatski uradnik je umrl v Beogradu za časa nemške zasedbe kmalu potem, ko so ga Nemci pustili iz ječe.

Trst bo kmalu založen z drvmi

Vse kaže, da bo Trst letos bolje založen z drvmi kakor lansko leto. Iz Jugoslavije, ki popolnoma obvlada ta tržaški trg, so namreč že prispele velike količine drv. Lansko leto je nastopila v Trstu kriza, ko je Jugoslavija iz notranje potrebe ustavila izvoz drv. Tedaj so pričeli dovažati hrastovino celo iz Kalabrije, ki seveda po svoji kakovosti ni dosegala jugoslovanskih drv.

AVTOPODJETJE S. T. A. R. d. d. TRST

ULICA MORERI 7 - TEL. 56-08
 Avtobusna proga: **Trst - Koper**
 Vožni red veljaven od 15. maja 1952

ODHOD IZ TRSTA (Avtobusna postaja) ob delavnikih ob 13.— in ob 20.—
 ob nedeljah in praznikih ob 7.30 in ob 12.30

Prihod v Koper (hotel Triglav) ob delavnikih ob 14.15 in ob 21.15
 ob nedeljah in praznikih ob 8.45 in ob 13.45

ODHOD IZ KOPRA (hotel Triglav) ob delavnikih ob 7.30 in ob 16.30
 ob nedeljah in praznikih ob 10.— in ob 20.—

Prihod v Trst (avtobusna postaja) ob delavnikih ob 8.45 in ob 17.45
 ob nedeljah in praznikih ob 11.15 in ob 21.15

Prepoved vršenja avtobusne prevozne službe med Trstom in Škofijami ter obratno

Cena jugoslovanskega blaga se ravna po področju izvora, in sicer stanje bukova drva iz Bosne 1000 lir stot franko Sežana, drva iz Hrvatske 950 in iz Slovenije 900. Težje cenil na debelo je treba dodati še okoli 15%, kar predstavlja carina (10%), razni davki in stroški za carinjenje.

Cena drv na drobno (cepljenih in postavljenih na dom) se v Trstu suka okoli

Gospodarsko življenje v coni B

MOBILIZACIJA POLJEDELSTVA

Huda suša, ki je letos zlasti prizadela krompir in krmo, pojava v nenavadnih množinah kolodarskega hrošča in v zadnjem času gosonice metulja noctuida», so kmetovalcem v naši coni dopovedale, da se ne more poljedelstvo prepustiti usodi. Kmetijske zadruge in posamezni kmetovalci so se prepričali, da se je treba proti nezgodam boriti in z umnim gospodarstvom popraviti, kar je narava odredila.

Velike skrbi povzročajo zlasti nabava krme. Iščejo se skrbno vsi mogoči viri za spopolnitev primanjkljaja. Kmetom svetujejo, naj odberejo govedo, ki ne obeta mnogo zaradi šibkosti, za prodajo. To se že izvaja. Zadržna živinjska sejma v Koprju in Bujah sta imela znatno več živine na prodaj kot po navadi. To je pač žalostno dejstvo za ozemlje, kateremu goveja živina v znatni meri primanjkuje.

Oblast opozarja na nevarnost gosonice metulja noctuida» in deli kmetom in združnikom brezplačno »pan-takane«, ki se je izkazal kot odlično DDT sredstvo za uničevanje mrčesa. Zavod za pospeševanje gospodarstva v Koprju organizira predavanja in tečaje za kmetovalce po vsem okraju. Predstavniki kmetijskih zadrug Koprjskega okraja so sklenili, da se ustanovi Svet pri Okrajni kmetijski zvezi, v katerega bodo kmetijske zadruge odposlale po dva delegata. Svet bo zlasti skrbel za uspešno proizvodnjo zadrug, zlasti pa za njihov odnos do kupnih podjetij in za sklepanje pogodb z inozemstvom.

ENOLETNA KMETIJSKA SOLA V ŠKOCJANU PRI KOPRU

Čas stiske je pač najboljša propaganda za enoletno kmetijsko šolo. V boju za obstanek vedo, da jim bo dala večje strokovno znanje, ki jim bo bolj olajšala. Kmetijska šola bo namreč nudila teoretični in praktični pouk

1500 za stot. Ako ne nastopijo izredne vremenske ali katere koli ovire za uvoz, bo Trst letos vsekakor dobro preskrbljen z drvmi. Razmerje med ceno drv in premoženjem je letos ugodnejše za premoženje, s stališča potrošnika namreč; drva so dražja kot premoženje. Lansko leto je bilo razmerje nasprotno. Premog stane letos okoli 23.000—24.000 (lansko leto okoli 25.000—26.000), medtem ko je cena drv nekoliko višja kot lansko leto.

kmetički mladini cone B v glavnih kmetijskih panogah, ki pridejo v poštev za Primorsko. Sola je na obsežnem posestvu; tako bodo mladeniči poleg praktičnega pouka še praktično delali v vzorno urejenih vinogradih, in sadovnjakih, na poljih in vrtovih. Spoznali bodo lahko tudi obdelovanje zemlje v toplih gredah. Na razpolago so vzorni hlevi za govejo živino, svinjaki in celo namakalne naprave.

REKORDNI PRIDELEK OB SPODNJI MIRNI

Na osušenem prostranem močvirju so letos že kosili. Na desnem bregu pa so prvič na 260 ha poželi pšenice. Meljorirana zemlja ni trpela zaradi suše. Namakalno omrežje je omogočilo rekordno letino. Donos pšenice po hektarju je največji v Jugoslaviji, namreč 40 stotov na hektar. Odlično se je izkazala tudi koruza, ki jo je suša drugod zlasti prizadela.

Raznovrstnost pridobitnih panog gospodarstva cone B rešuje cono v času katastrof, kakor je bila letošnja suša. Vzlic suši je Koprski okraj spravi v prvem polletju t. l. velike količine zelenjave in sadja na domače in tuje trge. »Fructus« sam je izvozil v prvem polletju 260 vagonov blaga in tvrdka »Vino« 120 vagonov vina.

PREDELOVANJA RIBE

V letu 1951 je ta industrija predelala 2.193,9 ton rib v vrednosti 406 milijonov 664.000 dinarjev, od tega sardin 494 ton, filetov na olju 427 ton, soljenih rib 1.123 ton, prešanih rib 36,6 ton in ribjega olja 10 ton.

VINSKA LETINA

Ob obrežnih predelih gre trgatve že proti koncu. V vseh krajih kjer ni bilo toče je letošnji pridelek obilnejši kakor lanski. To velja zlasti za okoličo Pirano. Toč je bilo grozde izredno lepo in zdravo.

Na piranskem trgu gre grozde okoli 40-50 din; hruške 35-40 din, mandeljni 60 in orehi 80 din.

LETINA V SLOVENIJI in na Tržaškem

Spomladanski mraz in suša sta na splošno pokvarila letošnje prideleke skoraj po vsej Sloveniji. Po nekaterih krajih se je pridružila še toča. Krompirja je bilo letošnje po vsej Sloveniji zelo malo. To velja tudi za Gorenjsko, ki je znana po svojem krompirju, in Stajersko. Na Vipavskem se je pšenice obnesla bolj kakor drugod; sicer pa toč ne sejejo mnogo pšenice. Vinska letina bo letos na Vipavskem srednja. Koruza je šibka.

Med 6. in 22. septem. se je promet ladij skozi tržaško pristanišče gibal takole:

TRZASKE IN ITALIJANSKE LADJE

«Titanija» je priplula iz Port Saída z 835 t blaga in odplula v Aleksandrijo s 1.800 t. «Valverde» je priplula iz Splita prazna in odplula v Port Sudan s 147 kubm lesa. «Stadium» je priplujala iz Rio Marina 1.240 t železne rude in odplula v Piombino prazna. «Esperia» je priplula iz Bejruta in s 5 t blaga in se vrnila s 327 t. «Duino» je priplujala iz Kalkute s 4.006 t in odplula nazaj z 870 t. «Carluccia Viola» je priplujala iz Odese prazna in odplula v Smirno z 20 t. «Barletta» je priplujala iz Carigrada s 111 t in se vrnila s 138 t. «Altair» je priplujala iz Calamata 276 t suhih smokey in odplula v Hajfo natovorena. «Aurora» je priplujala iz Sidona 10.614 t mineralnega olja in se vrnila prazna. «Zaules» je priplujala iz Benetk prazna in se vrnila z motornim oljem. «Esso Trieste» je priplujala iz Tripolisa 8.550 t mineralnega olja in odplula v Bari prazna. «Elba» je priplujala iz Rio Marina 3.451 t železne rude in odplula v Benetke prazna. «Campidoglio» je priplujala iz Aleksandrije s 106 t blaga in odplula v Smirno z 800 t. «Ulisse» je priplujala iz Biserne 3.500 t železne rude in se vrnila prazna. «Indiana» je odplula v Tripolis prazna odkoder se je vrnila z 6.253 t mineralnega olja. «Francesca» je priplujala iz Genove s 504 t in se vrnila natovorena. «Sistiana» je odplula v Benetke prazna, odkoder se je vrnila in odplula v Capetown z 865 t. Priplule so: «Abbazia» iz Hajfe z 90 t, «Domenico Jevoli» iz Splita prazna, «Silvano» iz Stratona s 7.925 t železne rude, «S. Antonio» iz Ackaja s 1.880 železne rude, «Maria Cosulich» iz Brindizija s 5 t, «Oregon» iz Baniasa prazna, «Pescara» iz Benetk prazna, «Vomero» iz Ackaja s 1.825 t železne rude, «Triton Maris» iz Ackaja z 2.050 t železne rude; «Resio» iz Ackaja s 660 t železne rude, «Anna Maria» iz Genove s 100 t, «Astoria» iz Ravenne prazna, «Esso Italia» iz Amuaj Baia s 17.019 t mineralnega olja, «Lamone» iz Rio Marine z 2.130

t železne rude in «Antares» v Benetke prazna. Odlpule so: «Lamone» na Elbo prazna, «Africa» v Capetown natovorena, «Irma» v Bejrut natovorena, «Anna Z.» v S. Antioko prazna, «Ortranto» v Carigrad natovorena, «Rondine» v Falkonaro prazna, «Rosario» v Hajfo z lesom, «Altea» v Benetke prazna, «Risan» v Indijo z 2.500 t in «S. Giusto» v Stat. Laurance prazna.

GRSKE LADJE

«Themoni» je priplujala iz New Orleansa 9.125 t žita in odplula Siro prazna. «Kozani» je priplujala iz Calamata z 262 t in odplula v Pirej z 25 t. Priplule so: «Joanis Nomicos» iz Benetk prazna, «Maria» iz Stratona z 2.960 železne rude, «Plotarkis Blessas» iz Soluna s 314 t starega železa, «Rallis P.» iz Trizica prazna in «Tinos» iz Pireja s 348 t bombaža. «Astipalea» je odplula v Metilen s 60 kub. m. lesa.

AMERISKE LADJE

«Sharon Victory» je priplujala iz New Yorka s 132 t in odplula v ZDA z .ojskim materialom. «Silvia Lykes» je priplujala iz Savanaka s 120 t in odplula v Ancono prazna. «Exmouth» je priplujala iz New Yorka s 410 t in odplula v ZDA. Priplule so: «Stella Lykes» iz Charlestona s 404 t, «General Patton» iz Perzijskega zaliva prazna in «Sea Chamion» iz Filadelfije z 750 t črnega promoga.

PANAMSKJE: «Demostenes» je priplujala iz Tripolisa 4.926 t mineralnega olja in se vrnila prazna. Pripluli sta: «El Greco» iz Savone prazna in «Germaine» iz Port Saída prazna. HOLLANDSKE: «Dido» je priplujala iz Amsterdama s 104 t in se vrnila natovorena. «Strabo» je priplujala iz Amsterdama s 126 t. ARGENTINSKE: «Rio Belgrano» je priplujala iz Buenos Airesa 6.000 t pšenične moke. «Rio Bermejo» je odplula v Buenos Aires s 15 t blaga. ANGLEŠKE: «Cataro» je priplujala iz Hulla s 500 t; «British Du-chess» pa iz Benetk prazna. NORVEŠKA: «Aker» je priplujala iz Gdinje 3.331 t črnega promoga in odplula v Bono prazna. DANSKA: «Lotta Dam» je priplujala iz New Orleansa 2.625 t pšenične moke. TURSKA: «Hopas» je priplujala iz Smirne z 8 t suhega grozja. ŠVEDSKA: «Svanholm» je priplujala iz Buenos Airesa s 1.134 t blaga. IZRAELSKA: «Nakson» je priplujala iz Hajfe z 220 t.

JUGOSLOVANSKE LADJE

Med 9. in 25. septembrom se je promet jugoslovanskih ladij skozi tržaško pristanišče sukal takole:

»Zagreba« je priplujala iz Marseja 490 t oljnatih odpadkov za krmo in odplula čez Reko v Aleksandrijo s 1462 kub. m lesa in 124 enot drugega blaga. »Hrvatska« je priplujala iz New Yorka z 274 t blaga in odplula na Reko s preostalim blagom. »Sarajevo« je priplujala iz Egipta čez Reko v Aleksandrijo z 920 t lesa in 154 t drugega blaga.

Napovedan je prihod naslednjih ladij:

»Vranjica« 26. septembra iz Port Beira za Reko; »Skopje« 30. septembra iz Candia za Egipt; »Solina« 1. oktobra z Reke za Turčijo in Izrael; »Titograd« 10. oktobra iz Egipta za Reko in »Makedonijac« 10. oktobra iz Združenih držav za Reko.

FRATELLI

NASCIMBEN

UVOZ - IZVOZ

NADOMESTNI DELI ZA AVTOMOBILE

IN ZASTOPSTVA

BOSCH - MARELLI - MERCEDES

Dovršeno opremljena delavnica za popravila električnega pribora in nadomestnih delov za avtomobile.

TRST

Ul. CORONEO, št. 39 - Tel. 24-955

Ako bi bile gospodarske razmere zdrave in bi se ustanavljala le gospodarsko potrebna industrijska podjetja, bi v dobi krize kakršna je današnja, in še posebno v Italiji, nobeni kapitalistični skupini ne prišlo na misel, da bi začela graditi v Zavljah celo vrsto novih tovarn. Kapitalist, ki nima namena, da bi brezvestno spekuliral z delnicami, mora imeti vsaj približno gotovost, da mu bo tovarna, katero misli postaviti, prinašala dobiček, ne pa izgube. Kako pa naj bi bile tovarne v Zavljah dobičkonosne, ako bi bil moral zadevni podjetniški konzorcij na svoje stroške napraviti vse to, kar je že napravljena in se še dela v Zavljah, da se ta kraj spremeni v industrijsko cono in luk? V prejšnjih člankih smo že omenili, da je bilo v ta namen določenih nad 6 milijard lir. Koliko več pa bi bili morali plačati, ako ne bi bili kmetje prišli, da skoraj zastojno odstopijo svoja zemljišča industriji? In koliko stane nova železniška proga od S. Andreja do Zavelj, ki ni zapopadna z omenjenih 6 milijard? Zraven drugega sta za to novo progo napravljena dva predora, eden skozi štedenski grič in drugi od mestne klančine do Zavelj, ter vzvišeni betonski viadukt na obokih od bivše Lloydove ladjedelnice do predora pod Sčedno. Vse te milijarde, za katere odgovarja delovno ljudstvo, pa naj bo že tržaško, italijansko ali ameriško, so pristojne vlade velikodušno poklonile delniškimi spekulantom. Ljudstva na škodo, velekapitalistom v korist.

Za italijanskim kapitalom tudi drugi trusti? (ZAKLJUČNA BESEDA O ŽAVLJAH)

Saj bodo vendar nove tovarne zaposlile mnogo delavcev in uslužbencev? Je že res, zato pa bodo morale druge zastarele tovarne skrbeti delo ali pa sploh prenehati, ker ne bodo mogle konkurirati z najmodernejšo opremljenimi novimi tovarnimi. Znano pa je, da čim modernejšo je opremljena tovarna, tem manj delavcev potrebuje za isto proizvodnjo, in ker v vladajoči gospodarski krizi produkcija ne napreduje, ampak celo nazaduje, je jasno, da bodo nove tovarne zmanjšale, ne pa povečale število zaposlenih ljudi. Namesto, da bi zmanjšale, bodo še povečale gospodarsko in socialno krizo.

Zelo zanimiva in poučna sta nastanek in razvoj žavejske nafere, ker je to zares prava spekulativna afera. Najprej so se iz mesta preselile v Zavljah mala tovarna, kakor FLENT za izdelavo prtičnikovih žarnic in še nekaj drugih takih skromnih tovarnic. Vsa zadeva se je dozevala tedaj naravnost smešno. Nenadno ti odvetnik Bruno Forti prišel iz svoje mavhe tovarno družbe «Italcementi», ki razpolaga z delniškim kapitalom 4 milijard lir. To je vsekakor mnogo bolj resno kot FLENT in družba, vendar bi to ne bilo nič kaj posebnega, ako ne bi Italcementi bila povezana s trustom

skim Michelinom. Iz tega sledi, da se je že vse italijansko gospodarstvo osredotočilo v enem splošnem trustu, ki se le po imenih in navidezno deli v več trustov in da so vrhovni gospodarji tega trusta (ki morda niso niti Italijani) tudi dejanski gospodarji Italije in danes seveda tudi industrijske cone in luke v Zavljah.

V Zavljah je Alah trust, Forti pa njegov prerok. Po prihodu družbe Montecatini v Zavljah je torej postalo jasno, da je bila vsa žavejska afera dogovorjena z višjih sferah italijanskega trusta, še preden je gospod Forti vedel, da ga bodo postavili za predsednika podjetja industrijske luke. Vsekakor je bil o tej zadevi gotovo prej obveščen visokoprinski prijatelj Italije, general Airey, nega Forti.

Nastaja vprašanje: Ako je vsa žavejska afera čisto navadna spekulacija italijanskega (in ne italijanskega) velekapitala, kako to, da so si v ta namen izbrali prav Zavljah? V za to smo slehki težnji našega patriotizma, je izjavil Forti v njegovem milanski govoru. Kakor vse drugače, tako so morali kapitalisti tudi to ogromno spekulacijo oviti z nacionalno zavestjo; treba je bilo dokazati, da bo podjetje v Zavljah neizmerno koristno, ne njim seveda, ampak ljubljeno

Italiji. S tem so si zagotovili vsestransko pomoč najprej italijanske vlade same, potem pa tudi angleške in ameriške, ki podpirata italijansko imperialistično stremiljenje proti Trstu in na Balkanu. Tri muhe z enim udarcem, in poha milijard se je blagodejno usula na kapitalistično polje v Zavljah. Kako naj bi si sicer razlagala Brevevo navdušeno prizdavanje za uspeh žavejske zadeve? Trst bo imel vendar le škodo od tega, italijansko delavno ljudstvo tudi, ker modernizacija v Zavljah bodo konkurirale enakim zastarelim v Italiji, katere bodo morale skrbeti svoja proizvajanja in odpustiti primerno število delavcev in uslužbencev, od katerih bo en del dobil novo zaposlitev v Zavljah.

Bogata žetev bo namreč obstojala v prodajanju osnovnih delnic po zelo visokih cenah. Spekulantom, ki poseduje n. pr. določeno število delnic, za katere je izdal 10 milijonov, je dovolj, da prada te polovico njih, da dobi ves svoj denar z dobičkom nazaj, ko so delnice postale vredne na borzi 25 milijonov. Na ta način ostane lastnik ene polovice svojih prejšnjih delnic, ki ga sedaj pravo nič ne stanejo in je vrhu tega zaslužila še čistih 5 milijonov lir. In v Zavljah imamo prav klasičen primer modernih orjaških spekulacij z delnicami.

Nekega grdega dne bodo vse te nove tovarne morda zaspale, kakor se je prav v Zavljah že zgodilo z tovarno Gaslini in s tovarno sveč. V takem primeru si ustanovitelji pomagajo s tem, da vse svoje delnice pravočasno prodajo navim in nepoučenim drobnim spekulantom, ki na borzah kakor male ribice služijo za hrano velikim roparskim ribam.

Zavejska afera ni niti italijansko-patriotična, ker bodo imeli od nje dobiček le denarni magnati, italijansko ljudstvo pa škodo in Tržačani seveda še večjo. Vse v Zavljah potrošene milijarde bodo služile le italijanskemu imperializmu, ki hoče svojo moč čez Trst raztegniti proti vzhodu.

TRŽNI PREGLED

Ceprav ni bilo opaziti na italijanskih trgih posebne živahnosti, so cene ostale na visoki stopnji. Tako so poskočile cene žita, koruze, masla, sira, sena, paradiznikove konzerve; cene prašičev in nekaterih pridelkov je šla navzdol.

Proizvajalci nočejo popustiti in vztrajajo tudi trgovci in kupujejo v manjši meri. Poročevalci računajo z možnostjo, da nastopijo nenadoma večje izpremembe na trgu.

ZITARICE
PADOVA — Pšenična moka mehka fina 7.300-7.400, dobra 7.200-7.500; koruza marano 6.300-6.400; ameriška hibridna koruza 5.950-6.050; bela koruza 6.000-6.100; ječmen 6.900-7.000; oves 5.600-5.700; rž inozemska 6.200-6.300; rž italijanska 6.700-6.800; pšenična moka tipa «00» 8.900-9.050, tipa «0» 8.400-8.450, tipa «1» 8.100-8.150, tipa «2» 7.850-7.900; pšenični otrobi 5.400-5.500; pšenični zdrob tipa «0» 8.900-9.050, tipa «1» 10.500-10.600 lir za stot.

ZIVINA
CREMONA — Voli I 280-290, II 180-200, III 140-150; biki I 270-280, II 200-230; krave I 240-250, II 170-180, III 130-140; junci I 270-280, II 210-220; teleta I 500-520, II 360-380, III 280-300. Prašiči za rejo: prašiči 18-20 kg 270-300,

20-50 300-320, 50-100 kg 300-320; 100-120 kg 300-310. Prašiči za zakol: 120-150 kg 315; 150-180 kg 320; nad 180 kg 325; piščanci I 790-820, II 620-650; zajci 300-310 lir za kg žive teže.

MLECNI IZDELKI

CREMONA — Maslo I 880-890, II 820-840, III 800-820, IV 790-800; trdi sir krajevne proizvodnje zimski 1951-52 640-670, majski 1951 690-720, zimski 1950-51 790-820; emmenthal svež 520-560, star 3 mesece 570-580; zbrin svež 500-520, star 3 mesece 570-580; provolone svež 480-510, star 3 mes. 560-570; italico svež 360-380; taleggio na stote 180-250 lir kg.

OLJA

FIRENZE — Olivno olje fino do največ 1 stop. kisl. 445-450; do največ 1,50% kisl. 435-445, do največ 2,50% kisl. 425-435, do največ 4% kisl. 420-425; dvakrat rafinirano A 470-475, B 420-430; semensko olje navadno 360-370; olje iz zemeljskih lešnikov 370-385 lir kg fco proizvodnja.

VINA

MILAN — Cene za stot stop fco milanska postaja: Piemonte črno 10-10,5 stop. 390-410, 11-12 st. 490-520; Barbera

530-560; Oltrepo pavese 10-10,5 st. 390-410, 11-12 st. 450-500; Mantovano črno 380-400; Valpolicella in Bardolino 520-560; Reggiano 9-10 st. 370-400, 11-12 st. 410-430; toskansko navadno 380-400; Marche črno 380-400; Barletta extra 13-14 st. 485-515, navadno 425-465; Sannese belo 415-435; Squinzano 475-495; Leccese 455-485.

MED

L'AQUILA — Med v vazah 330 lir kg.

REGGIO EMILIA — Za kg osoljenih kož z repom fco skladišče grosista: voli do 40 kg 305-315; nad 40 kg 310-320; biki do 40 kg 275-285, nad 40 kg 240-250; teleta 3-6 kg 780-790, 6-8 kg 740-750, 8-12 kg 610-620, 12-20 kg 510-520, 20-26 kg 410-420; teleta do 30 kg z glavno in parklji 335-345; konji 200-210; mežli 150-160; osli 120-130 ovni (suhe kože) 660-680; zajci (suhe kože) 160-170 lir kg; jagnjeta 400 lir za kožo.

KAVA

TRST — Srednje cene ocarinjene kave od uvoznika do grosista, fco skladišče prodajalca, v lirah za kg netto: brazilska kava: Rio N.Y. 5 1.250; Rio N.Y. 2 1.270; Santos Superior 1.380; Santos E.P. crivello 18.140; Srednja Amerika: Haiti naravna 1.385; Salvador 1.485; Kostarika 1.550; arabska kava: Gimma 1.340; Moka Hodeidah 1.380; indonezijska kava: Bali Robusta 10-12% 1.160; afriška kava: Uganda prana in prečiščena 1.200.

Kvotacije pri viru proizvodnje: brazilska fob pristanišče vkrcanja za 50 kg: Rio N.Y. 5 54.50 dolarja, Rio N.Y. 2 56 dol.; Santos superior 59.30 dol.; Santos E.P. crivello 18 62,50 dol.; kava iz centralne Amerike, cif Trst: Haiti naravna 60 dol. ali 438 šilingov; Salvador 66,50 dol. ali 470 šilingov; Kostarika 67,75 dol.; arabska kava: cif za cwt: Gimma 440 šil.; Moka Hodeidah 1 465 šil.; indonezijska kava cif Trst za 100 kg: Bali Robusta 10-12% 366; afriška kava cif Trst za cwt: Uganda prana in prečiščena 351 šilingov.

KAKAO IN SLADKOR

TRST — Kakao Costa d'Oro good fermented, nov pridelek, kvotira proti vkrcanju v oktobru - decembru 247 šilingov za 50 kg cif severna pristanišča; proti vkrcanju v novembru - januarju, decembru-februarju in januarju-marcu 237 šilingov.

Českoslovaški sladkor v kristalu stane 125 dolarjev bob Trst za tona ali 46 funtov šterlingov. Angleški sladkor kvotira 47 funtov šterlingov za tona cif. Sklenjenih kupčij je malo.

L. 1975 bo še dovolj surovin Zaostalom deželam bo zasijalo sonce

Komisija za surovinsko politiko pri predsedniku ZDA napoveduje, da se bodo zahteve svobodnega sveta po surovinah v prihodnjih 25 letih povečale za dve tretjini do treh četrtin sedanjega obsega. Potrebe Združenih držav se bodo v tem razdobju povečale za 50 do 60%.

Povpraševanje zahodne Evrope, bo naraslo verjetno za manj kot polovico sedanjega obsega, med tem ko je pričakovati, da se bo povpraševanje Kanade, Avstralije, Nove Zelandije in Japonske povečalo za več kot polovico. Povpraševanje manj razvitih dežel se bo v odstotkih sicer povečalo, vendar pa bo celota njihovih potreb v primeri z industrializiranimi državami še vedno majhna.

Odstotek celotnih dobav sveta, ki jih bodo porabile Združene države in Zahodna Evropa, bo nekoliko padel, ker se bo odstotek potreb drugih svobodnih dežel povečal.

Združene države bodo še nadalje pridelovale same velik del surovin, ki jih bodo potrebovale v prihodnjem četrt stoletju; zdaj presegajo njihove potrebe domačo proizvodnjo surovin za 10%, leta 1975 pa bo zaostajala domača proizvodnja verjetno za 20% za domačo potrebo. V denarju izraženo bodo Združene države prisiljene do leta 1975 uvažati letno surovino, razen zlata in hrane, v vrednosti okoli 2 milijarde dolarjev, med tem ko so leta 1950 uvozile tega blaga za 860 milijonov dolarjev.

Na drugi strani bodo Združene države lahko tudi še nadalje izvažale razne surovine, kot na primer premog in umetna gnojila, ki jih imajo v izobilju.

Poleg vseh virov in tehnološke sposobnosti Združenih držav pa še vedno bo povpraševanje po surovinah naraslo. Ali bo lahko moč ustreči tem zahtevam brez znatnega povečanja stroškov?

Obstajajo še obširne rezerve raznih glavnih surovin v manj razvitih predelih, iz katerih bodo lahko krili uvozne potrebe ostalega svobodnega sveta v prihodnjih 25 letih in tudi kasneje.

Glavno vprašanje je torej v tem, ali bo na razpolago zadosti kapitala opreme, tehnološke in upravne spretnosti za čim cenejše razširjenje dobav surovin v gospodarsko manj razvitih dr-

Vestnik KMEČKE ZVEZE

SEDEŽ: TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10 I. - TELEFON ŠT. 54-58

Kako pripraviš dobro vino

Naši vinogradniki posvečajo svojim trtam največjo skrb.

Saj sadijo žlahtno trto in napravljajo svoje vinograde tudi na težko dostopnih mestih in na najtršjih tleh. Vendar pa marsikateremu ne uspe pridelati iz svojega grozdiča tako vino, ki bi v zadostni meri ustrezalo kupcu in potrošnikom.

Zaradi tega je neobhodno potrebno, da naš vinogradnik posveti največje skrb tudi pravilnemu predelovanju svojega grozdiča v vino. Za pravo čimbolj okusnega vina ne zadostuje še mnogo dobrega grozdiča od priznane dobrih sort trt. To grozdiče mora biti ob trgatvi popolnoma zrelo in zdravo. Trgati ga moramo ob lepem vremenu; pri tem je treba gnile, plesnive in suhe jagode odbirati posebej.

Največjo pazljivost vinogradnika pa zahteva kvašenje ali kipeenje grozdnega mošta. Pri tem se mora grozdni sladkor spremeniti v alkohol, ki je najvažnejša sestavina vina. Da bo potekalo kvašenje čim ugodnejše, se mora vinogradnik ravnati po naslednjih pravilih:

1) Kipelna klet mora biti čista, primerno topla (16 do 18 stopinj C) in dovolj prostorna;

2) kipelne kadi in sodi morajo biti zdravi in snažni ter primerne velikosti;

3) za črno grozdiče moramo imeti na razpolago robkalniki, ali vsaj robkalno mrežo;

4) belo grozdiče zmastimo ali zmeljemo in črno grozdiče zrobkamo sproti, ko ga pripeljemo iz vinograde ali vsaj še isti večer;

5) beli mošt pretočimo v sode, dokler je še sladek in topel, kjer bo polagoma dokipel brez tropin, ker bi sicer dobil preveč trpek in grenek okus po hlastinah in premočno rujavo barvo.

7) mošt črnega grozdiča moramo v kipelni kadi večkrat dobro premešati in tropine potisniti v tekočino, da bo vino dobilo bolj temno rdečo barvo in da se tropine na vrhu (klobuk) preveč ne zagrejejo in skisajo;

8) črno mlado vino je treba pretočiti iz kadi v sode, kadar ni več sladko in se je že ohladilo.

Pripomniti je še treba, da belega mošta ne smemo napolniti v sode do vrha, ker bi sicer prekipel iz njega in onesnažil posode in klet. Na sode z moštom postavimo ustrezne kipele vehe, ki dopuščajo, da iz sodov lahko

uhaja dušljivi plin-ogljikov dvokis, ki se tvori pri alkoholnemu kvašenju. Te vehe pa ne dopuščajo, da bi v sode prihajal zrak in mušice, ki lahko kvarijo mošt in vino. V kipelni in vinski kleti naj ne bo prepriha, zrak pa naj bo v njih svež tudi zaradi ljudi, kajti plin, ki se tvori pri kvašenju mošta, ne prija človeškemu zdravju.

KMEČKI KOLEDAR

Na njivi in polju. Skrajni čas je za setev rži. Poberi zrelo koruzo še pred deževjem in lupi jo čimprej, da se v listih ne zagreje in splešni. Prazno zemljo zasej z zimsko mešanico zelene krme 100 kg grašice, 80 kg rži ali pa jecmena in 12 kg inkarnatne detelje na ha). Če nameravaš sejati pšenico ali ječmen, prorji in pripravi zemljo tudi za žito. Za setev pšenice Mentane je sicer najprimernejši čas konec oktobra. Preden prorješ zemljo, potrosi po njej mešanico umetnih gnojil (300 kg superfosfata, 150 kg am. sulfata in 150 kg kalijeve soli na ha).

Pobiraj zeleno koruznico ali pitnik preden začnejo rastline leseneti in dokler je v storžih zrnje še popolnoma mlečno. Zadnji čas je, da opleješ in okopaš razno jensko zelje in korenje ter repo. Pazi, da nasadov ne napadejo gosenice in drugi mrčes.

Na vrtnu. Sej čim več motovilca in spinarce ter solato rezivko v bolj zaletne lege. Gomoljasto zeleno zalij po potrebi še enkrat z razredčeno gnojilico, da ti bo dala debele gomolje. Za četi moras presajenjem rastlin bele čebule, s sajenjem česna in rumene čebulice. Preskrbi si čim več gnoja za zimsko prekopavanje vrta.

V vinogradu. Letos ni več odlašati s trgatvijo, ker je tudi grozdiče poznih sort, kakor so glera, rebula, refosk in barbera v naših krajih že dozorelo. Prorji ali prekopaj hitro po trgatvi vsako drugo vrsto med trtami in zasej zemljo z zeleno krmo, oziroma z zelenišnjem. V ta namen pride prav

ENA DVE O GNOJU

Napredni danski kmetje pravijo, da je treba gledati na njivo čez travnik. Ta splošno veljavna resnica velja toliko bolj za našo izčrpano zemljo. Kdor se torej namerava resno baviti z kmetijstvom, pa bilo s katero koli kmetijsko vejo, naj si ob vprašanju delovne moči (ki postaja vedno bolj pereče) pomudi tudi s prav tako perečim vprašanjem, kako zemlji ohraniti, oziroma dvigniti rodovitnost. Rekl bi, kako pravilno vračati zemlji kar smo ji s pridelki odvzeli, sicer ni pričakovati zadovoljive letine, čeprav bi bile vremenske prilike še tako ugodne.

Danes poznamo dve vrsti gnoja: pravni (domači, hlevski) in umetni. Prvi je glavno, drugi pomožno gnojilo. Nas zanima vprašanje gnojenja z domačim gnojem, oziroma kako pripraviti potrebno količino dobrega ali takega gnoja, ki bo tudi nekaj zalegal, to je, da bi dal zemlji redilne snovi kot jih rastline za pravilen razvoj potrebujejo. To vprašanje je za umno kmetovanje skrajno pomembno ter za služi, da mu poleg nas lajkov posvetijo precej pažnje naši kmetijski strokovnjaki.

Da je domači gnoj iz rastlinskih in živalskih odpadkov, je pač znano. Ni pa toliko znano, da ne zasluži vsak kup plesnive stelje naziv gnoj in ni vreden truda in stroškov za zbiranje in dovoz stelje, nastiljanje, kidanje itd., ker z njim varamo zemljo in sebe. Takih gnojev je pri nas za žalost še polno. Za pravilno razumevanje gnojenja se moramo najprej vprašati kaj rastlina potrebuje ali s čim se hrani. To poglavje smo načeli v 128. šte. «Gospodarstva». Apno, kalij, dušik in fosfor, oziroma fosforna kislina morajo biti v čim večji meri zastopana v domačem gnoju, če hočemo, da bo to zemljo ne le navidezno, ampak tudi resnično pogojno.

Naš gnoj, ki je pretežno iz drevesnega listja in trave, vsebuje prav tako pepel pretežno kalij (pepelico) in apno, torej dve redilni snovi, ki sicer kot ostali dve (dušik in fosfor) nujno potrebni vsaki rastlini, vendar praja prva (kalij) zlasti okopivam (gomoljnicam): krompirju, pesi, korenju, repl, zelju in tudi trti (ki so ji po staremu gnojili s snopci razseka-

V hlevu. Živimo gonimo na pašo čim delj časa mogoče, kar je potrebno zlasti letos, ko primanjkuje na splošno suha krma.

Odrasle prašiče začnemo sedaj rediti in debeliti za zakol. Ne trati v ta namen preveč koruzne moke in testenin, marveč pokladaj mešano krmo, droben kuhani krompir, sladkorno peso itd., ki je cenejša in daje ukusnejše meso kot sama močna in draga krma.

mešanica grašice, žita in inkarnatne detelje zlasti za zeleno krmo. Za zelenišnjem pa pridemo najbolj po ceni s semenom, če sejemo samo inkarnatno (25 kg na ha).

V kleti. Cistota v kleti je predpogoj za uspešno kvašenje ali kipeenje mošta in za shrambo dobrega vina. Ako imaš precej gnilega grozdiča, tedaj mu moraš prmešati v kipelni kadi in še preden začne kipeiti 10 do 40 gr metabisulfitna na 100 kg grozdiča; čim bolj je grozdiče gnilo, tem več metabisulfitna mu prmešajmo.

Pri kipeenju mošta na tropinah pazi, da se tropine preveč ne ugrejejo in se v njih začne tvoriti kis. Zaradi tega drži tropine po možnosti v moštu, zlasti kadar je klet bolj topla. Pogosto mešanje tropin z moštom je neobhodno potrebno pri črnem grozdiču, da dobi vino lepo temno rdečo barvo, kar potrošniki vina zelo cenijo. Ako je klet preveč topla in mošt burno kipi, ohladi klet z močnim zračenjem. Zanimi dobro sode z žveplom, preden bo pretakal še sladki mošt ali pa mlado vino.

V shrambi. Na žalost letos ni mnogo pridelkov v shrambi, zaradi tega pa moramo še bolj paziti, da nam ti ne gredo v kvar. Ob slabem vremenu in prostem času zamašimo in zadeljamo vse morebitne luknje in špranje v podu ter v zidovju. Shrambene prostore moramo tudi razkužiti proti raznemu škodljivemu mrčesu (z ogljikovim žveplencem in tetrahloridom).

nega rožja, ki vsebuje razmeroma mnogo kalija). Mimogrede omenimo da so svoj čas čistili perilo s kalijem ki so ga z vrenjem izlužili iz pepela (lug). Apna je razmeroma najbolj lača na detelja. V takšnem gnoju je malo dušika in še manj fosfora. Prvi pospešuje rast in je nujno potreben razvoj listja. Listi pa so rastlinska pljuča, ki osvajajo iz zraka tako imenovano ogljikovo kislino ali ogljikov, vodik in kisik, brez katerih je rastlinsko življenje nemogoče.

(Nadaljevanje sledi)

Janko Furlan

MEDNARODNA TRŽIŠČA

CHICAGO		26/VIII	9/IX	23/IX
Pšenica (stot. dol. za bušel)		229 ⁷ / ₈	232 ³ / ₄	236 ³ / ₄
Koruza " " "		178 ³ / ₄	178 ¹ / ₄	168 ³ / ₄
NEW YORK				
Baker (stot. dol. za funt)		36.50	36.62	36.50
Cim " " "		121.50	121.50	121.50
Svinec " " "		16.—	16.—	16.80
Cink " " "		14.—	14.—	14.—
Aluminij " " "		20.—	20.—	20.—
Nikelj " " "		56.50	56.50	56.50
Bombaž " " "		—	—	38.95
Ž. srebro dol. za steklenico		188.—	188.—	196.—
LONDON				
Baker (f. šter. za d. tono)		286.—	286.—	285.—
Cink " " "		126.—	122.—	122.—
Svinec " " "		136.—	131.—	131.—
ALEKSANDRIJA				
Bombaž „Karnak“ I. (v. talerjev za kantar)		125.—	86.99	84.30
„Ashmouni“ I. " " "		73.17	71.96	68.40
SANTOS				
Kava Santos C (kruzejrov za 10 kg)		201.20	200.60	199.20

Gibanje cen surovinam ne kaže enotne smeri. Volna, kavčuk in nekatere kovine stremijo navzgor, medtem ko so cene nekaterih drugih surovin, kakor n.p. žita nazadovale.

Za bodoči razvoj je važna težnja Združenih držav, da opustijo nadzorstvo nad cenami, čim bodo razmere to dopuščale. Značilna je izjava državnega tajnika za trgovino, da bo nekako sredi prihodnjega leta vlada opustila nadzorstvo nad proizvodnjo, ako bo zadovoljivo potrebam državne obrambe. Ameriška vlada je opustila sistem dodeljevanja uingstena in molibdena, ker se je položaj na tržišču s temi zboljšal. Omeniti bi bilo še dogovor med ameriško in italijansko vlado, da ostanejo kontingenti, glede žvepla neizpremenjeni do konca tega leta.

ZITARICE

V tednu do 19. septembra, je pšenica v Chicagu nazadovala od 231¹/₂ na 230 3/8. Nazadovanje pripisujejo zlasti ugodnim vestem o pridelku pšenice v Kanadi, ki ga cenijo na 675 milijonov mernikov (bušov). Prav tako so ugodne najnovejše cenitve o pridelku v Združenih državah. Po cenitvi kmetijskega ministrstva bodo ZDA pridelale 1.3 milijarde mernikov (lansko leto 987.5 milijona). Pridelek je tako presegal povprečje v teku zadnjih 10 let, ki je znašalo 1,084 milijarde bušov. Tudi pridelek koruze je bil v ZDA obilen. Računajo, da bo znašal 3,185 milijarde mernikov (lansko leto 2,9 milijarde). Zaradi teh ugodnih napovedi je koruza v Chicagu padla od 175 7/8 na 169 7/8 stotinke dolarja za mernik.

SLADKOR, KAVA, KAKAO

Cena sladkorja je v glavnem ostala neizpremenjena in se je v New Yorku sukala okoli 4 stotinke za funt (teden popre 4.01) proti takojšnji izročitvi in okoli 4.04 (4.02) proti izročitvi v oktobru. Cena kave je v New Yorku nekoliko popustila (od 54.95 na 53.58 stotinke dolarja za funt). Cena kakava je bila nekoliko čvrstejša (30.12 proti 29.05) proti takojšnji izročitvi in 30 proti 29.33 proti izročitvi v oktobru.

KAVČUK

Cena kavčuka je za malenkost napredovala: v New Yorku od 25.90 na 26.50 proti izročitvi v decembru in od 25 na 25.35 proti izročitvi v marcu. V Londonu je ostala cena neizpremenjena in R. S. je stal 19. septembra 22 penijev za funt proti takojšnji izročitvi in 22¹/₂ (teden popre 22) penija proti izročitvi v oktobru.

VLAJNA

Cena bombaža v New Yorku je popustila od 39.35 na 38.82 stotinke dolar-

ja za funt. Združene države so v sezoni 1951-52 izvozile 5,519.121 bal bombaža (prejšnjo sezono 4,107.974 bal). Cena volne je v New Yorku napredovala od 140 na 144.5 proti izročitvi v oktobru in od 136 na 142 proti izročitvi v decembru. Mikana volna je napredovala od 196 na 197 proti takojšnji izročitvi. Prav tako so v Londonu zabeležili napredovanje volne. V Avstraliji je cena volne poskočila za približno 5% v primeri s prejšnjim tednom. Na dražbah v Londonu je bilo živo. Tudi v Londonu je cena skočila za okoli 5%. Napredovanje so seveda zabeležili tudi v Franciji (Roubaix), in sicer od 1.260 na 1.290 francoskih frankov za kg.

KOVINE

Med neželeznimi kovinami je treba omeniti napredovanje cene živega srebra v New Yorku od 194 na 195. Neko veliko ameriško podjetje je znižalo ceno cinka vrste East Saint-Louis od 14.50 na 14 stotink za funt. Ostali proizvajalci so sledili temu zgledu. Ameriška vlada želi povečati rezerve svineca in cinka in je zato napovedala dražbe. Cena svineca je v New Yorku proti izročitvi v decembru nazadovala od 15.25 na 14.82 stotinke dolarja za funt; cin je ostal pri 121¹/₂. Prav tako je ostal neizpremenjen aluminij pri 19, nikelj pri 56.83, antimon pri 39. Lito železo Pensilvania neizpremenjeno pri 54.50 dolarja za tona. Cin v Londonu 960¹/₂ funta šterlinga za tona (teden popre 954), baker neizpremenjen pri 339, elektrocink 130. Kovine v Zahodni Nemčiji 20. septembra: svinec 162 DM za 100 kg, cink 147.5, baker 344.5 in cin 1.195.

KOZE

Surove kože so se v Parizu podražile. Dne 9. in 10. septembra je bilo v prodaji 35.000 volovskih kož in 28.000 telečjih. V primeri z zadnjimi prodajami dne 28. in 29. julija so cene dne 9. in 10. septembra zabeležile skok od 3 — 30%.

HMELJ

Na nuernberškem trgu so cene letošnjega hmelja zopet poskočile. Haltertauer je pred 10 dnevi stal 630 nemških mark za 50 kg, ob zaključku tedna pa 720 DM.; planinski Hersbrucker je napredoval za 50-60 mark in je nazadnje dosegel 650 DM. Spalter in Tettanger sta se nekaj dni sukala okoli 750 DM. Nekateri pivovarne so te vrste celo plačale po 800 DM. V zadnjem tednu pa se je trg nekoliko pomiril. Ostalo je še vedno veliko zanimanje za ameriške vrste.

BORZA

VALUTE V MILANU				VREDNOSTNI PAPIRIJ V TRSTU			
	9. IX. 1952	22. IX.	Min. Maks.	11. XI.	23. IX.	Min.	Maks.
Funt šterling	7.700	7.700	7.675	7.750			
Napoleon	6.050	6.025	6.025	6.050			
Dolar	643—	641—	641				